

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΡΕΓΓΙΝΑ-ΜΑΡΙΑ

ΔΙΒΑΡΗ

A.M. 15038

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

ΕΥΑΝΘΙΑ

ΤΑΛΙΑΔΟΥΡΟΥ

ΑΘΗΝΑ, 2019

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η εργασία αυτή πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια των υποχρεώσεών μου ως προπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας, του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.

Από τη θέση αυτή, λοιπόν, και ολοκληρώνοντας την πτυχιακή μου εργασία, θα ήθελα να ευχαριστήσω όσους βοήθησαν ενεργά και με το δικό τους ξεχωριστό τρόπο στην ολοκλήρωση της εργασίας αυτής.

Συγκεκριμένα, θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κα Ευανθία Ταλιαδούρου για τη βοήθειά της, καθώς και την υπομονή και εμπιστοσύνη που μου έδειξε καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της πτυχιακής μου εργασίας. Επίσης, θα ήθελα να την ευχαριστήσω για την καθοδήγηση και τις συμβουλές που μου έδωσε για την επιτυχή εκπόνηση αυτής της εργασίας.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για τη στήριξη, την κατανόηση, την αγάπη και την υπομονή που έδειξαν, όχι μόνο για την επιτυχή εκπόνηση της πτυχιακής μου εργασίας, αλλά και για την ολοκλήρωση των σπουδών μου τα τελευταία χρόνια.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ.....	9
1.1. Γενική Αναφορά στο Εργατικό Ατύχημα.....	9
1.2. Η Νομοθεσία για τα Εργατικά Ατυχήματα.....	10
1.2.1. Ιστορική αναδρομή.....	11
1.2.2. Η θέσπιση του Ν.551/1915.....	12
1.3. Διάκριση των Εργατικών Ατυχημάτων.....	14
1.4. Αίτια των Εργατικών Ατυχημάτων.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΤΗ ΘΕΜΕΛΙΩΝΟΥΝ.....	23
2.1. Η Έννοια του Εργατικού Ατυχήματος Σύμφωνα με το Ν.551/1915.....	23
2.1.1. Τα στοιχεία που θεμελιώνουν την έννοια του εργατικού ατυχήματος.....	24
2.1.1.1. Βίαιο συμβάν.....	24
2.1.1.2. Αιτιώδης σύνδεσμος ή συνάφεια μεταξύ του βίαιου συμβάντος και της εργασίας.....	25
2.1.1.3. Πρόκληση ανικανότητας προς εργασία ή θάνατος.....	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ.....	27

3.1. Η Έννοια της Επαγγελματικής Ασθένειας.....	27
3.2. Ενωσιακό Δίκαιο.....	28
3.3. Διαφορές μεταξύ Εργατικού Ατυχήματος και Επαγγελματικής Ασθένειας.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	33
4.1. Εισαγωγή στην Προστασία της Υγείας και της Ασφάλειας των Εργαζομένων.....	33
4.2. Διεθνής και Κοινοτική Νομοθεσία για την Υγιεινή και Ασφάλεια της Εργασίας.....	34
4.2.1. Νομοθεσία σε επίπεδο διεθνούς δικαίου.....	34
4.2.2. Νομοθεσία σε επίπεδο κοινοτικού δικαίου.....	35
4.3. Ελληνικό Θεσμικό Πλαίσιο για την Υγιεινή και Ασφάλεια των Εργαζομένων.....	37
4.3.1. Διατάξεις του αστικού κώδικα για την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων.....	37
4.3.2. Ειδικές νομοθετικές διατάξεις για την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων.....	38
4.3.3. Ειδικοί θεσμοί πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου και των επαγγελματικών ασθενειών στις επιχειρήσεις.....	39
4.3.3.1. Γιατρός εργασίας.....	40
4.3.3.2. Τεχνικός ασφαλείας.....	41
4.3.3.3. ΕΞ.Υ.Π.Π.....	42

4.4. Υποχρεώσεις Εργοδότη και Εργαζόμενου για την Πρόληψη Κινδύνου κατά την Άσκηση του Δικαιώματος της Εργασίας.....	43
4.4.1. Εργοδοτικές υποχρεώσεις.....	43
4.4.2. Υποχρεώσεις του εργαζόμενου.....	44
4.5. Κυρώσεις από την Παράβαση των Εργοδοτικών Υποχρεώσεων..	45
4.5.1. Αστικές κυρώσεις.....	45
4.5.2. Διοικητικές κυρώσεις.....	46
4.5.3. Ποινικές κυρώσεις.....	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ.....	47
5.1. Ευθύνη Εργοδότη και Αποζημίωση Λόγω Εργατικού Ατυχήματος Σύμφωνα με την Εργατική Νομοθεσία.....	47
5.1.1. Συνυπαιτιότητα του μισθωτού.....	48
5.2. Αποζημίωση Μισθωτών Υπαγόμενων στην Ασφάλιση του ΙΚΑ.....	49
5.3. Αποζημίωση Σύμφωνα με τις Διατάξεις του Κοινού Αστικού Δικαίου (άρθρο 914 ΑΚ).....	50
5.3.1. Αξίωση για πλήρη αποζημίωση επί δόλου του εργοδότη.....	51
5.3.2. Αποζημίωση για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη.....	51
5.4. Λοιπές Εργοδοτικές Υποχρεώσεις επί Εργατικού Ατυχήματος....	52
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	54
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	55

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα εργασία θα αναφερθούμε στον όρο «εργατικό ατύχημα», καθώς και στα αίτια και τις συνέπειές του με βάση την ισχύουσα εργατική νομοθεσία. Πιο συγκεκριμένα:

Στο πρώτο κεφάλαιο, κάνουμε μια εισαγωγή στο εργατικό ατύχημα και στη συνέχεια παρουσιάζουμε την ισχύουσα νομοθεσία για τα εργατικά ατυχήματα (Ν.551/1915), καθώς και τα δύο βασικά είδη και αίτια των εργατικών ατυχημάτων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, διατυπώνουμε την έννοια του εργατικού ατυχήματος σύμφωνα με το Ν.551/1915 και αναλύουμε τα τρία στοιχεία που θεμελιώνουν την έννοια αυτή (βίαιο συμβάν, αιτιώδης σύνδεσμος ή συνάφεια μεταξύ του βίαιου συμβάντος και της εργασίας, πρόκληση ανικανότητας προς εργασία ή θάνατος).

Στο τρίτο κεφάλαιο, διατυπώνουμε την έννοια της επαγγελματικής ασθένειας, στη συνέχεια αναφέρουμε τα μέτρα που έχει πάρει η ΕΕ για την πρόληψη των επαγγελματικών ασθενειών, παρουσιάζουμε τον εθνικό κατάλογο των επαγγελματικών ασθενειών σύμφωνα με τη Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τέλος συγκρίνουμε το εργατικό ατύχημα με την επαγγελματική ασθένεια.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, κάνουμε μια εισαγωγή στο σημαντικό ζήτημα της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων, παρουσιάζουμε αναλυτικά τη διεθνή και κοινοτική νομοθεσία για την υγιεινή και ασφάλεια στην εργασία, στη συνέχεια το εθνικό θεσμικό πλαίσιο για την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων, τις υποχρεώσεις που έχουν ο εργοδότης και ο εργαζόμενος για την πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου, καθώς και τις κυρώσεις που έχει ο εργοδότης από την παράβαση των υποχρεώσεων αυτών.

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο, αναλύουμε την ευθύνη του εργοδότη σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος, καθώς και το ποσό της αποζημίωσης που δικαιούται ο μισθωτός σύμφωνα με το Ν.551/1915 και με βάση το κοινό αστικό δίκαιο (άρθρο 914 ΑΚ). Στη συνέχεια, αναλύουμε και την αποζημίωση που δικαιούται ο μισθωτός ο οποίος είναι ασφαλισμένος του ΙΚΑ. Τέλος, αναφέρουμε τις υποχρεώσεις που έχει ο εργοδότης επί εργατικού ατυχήματος, όπως την υποχρέωση αναγγελίας του ατυχήματος στην αρμόδια Επιθεώρηση Εργασίας ή την υποχρέωση τήρησης βιβλίου εργατικών ατυχημάτων.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΝ	Αναγκαστικός Νόμος
ΒΔ	Βασιλικό Διάταγμα
Βλ.	Βλέπε
ΔΕΗ	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
ΔΟΕ	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
ΔΣΕ	Διεθνής Σύμβαση Εργασίας
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΕμπΝ	Εμπορικός Νόμος
ΕΞ.Υ.Π.Π.	Εξωτερικές Υπηρεσίες Προστασίας και Πρόληψης
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΥΑΕ	Επιτροπή Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας
ΗΣΑΠ	Ηλεκτρικός Σιδηρόδρομος Αθηνών Πειραιώς
ILO	International Labour Organization
κ.ά.	και άλλα
ΚΙΝΔ	Κώδικας Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου
ΚΥΑΕ	Κώδικας Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας
Ν.	Νόμος
ΝΔ	Νομοθετικό Διάταγμα
ό.π.	όπου παραπάνω

ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
σελ.	σελίδα
Σ.ΕΠ.Ε.	Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ

1.1. Γενική Αναφορά στο Εργατικό Ατύχημα

Το εργατικό ατύχημα αποτελούσε στο παρελθόν και συνεχίζει ακόμα και σήμερα να αποτελεί ένα σύνηθες φαινόμενο στο εργασιακό περιβάλλον. Σήμερα ίσως να παραμένει πιο επίκαιρο από ποτέ, καθώς κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει το γεγονός ότι με την πάροδο του χρόνου οι συνθήκες εργασίας έχουν αλλάξει σε μεγάλο βαθμό, λόγω της σταδιακής εξέλιξης της τεχνολογίας και της εμφάνισης καινοτόμων μέσων παραγωγής. Αυτό έχει ως συνέπεια, ένας μεγάλος όγκος εργασιών να πραγματοποιείται με τη βοήθεια σύγχρονων μηχανημάτων και σε συνδυασμό με ελλιπή, πολλές φορές, μέτρα για την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων, είτε από πλευράς εργοδοτών, είτε από πλευράς των ίδιων των εργαζομένων, να προκαλούνται εργατικά ατυχήματα κατά την εκτέλεση της εργασιακής σχέσης.

Ωστόσο, η έλλειψη μέτρων για την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων αποτελεί μόνο έναν από τους λόγους που προκαλούνται εργατικά ατυχήματα κατά την παροχή εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της σχέσης εξαρτημένης εργασίας ο εργαζόμενος μπορεί να υποστεί κάποιο ατύχημα ή ακόμα και να εκδηλωθεί σε αυτόν κάποια ασθένεια, είτε στον τόπο παροχής της εργασίας, είτε εκτός αυτού, από λόγους που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την ίδια την παρεχόμενη εργασία.¹ Αυτό σημαίνει ότι η πρόκληση εργατικού ατυχήματος, ή ακόμη και η εκδήλωση επαγγελματικής ασθένειας, συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με την εργασία και μπορεί να οφείλεται σε υπαιτιότητα του εργοδότη (ή των προστηθέντων προσώπων από αυτόν), σε υπαιτιότητα του ίδιου του εργαζόμενου ή σε υπαιτιότητα τρίτου προσώπου, σχετικού ή και άσχετου προς την εκτέλεση της εργασίας.² Στο σημείο αυτό καλό είναι να τονιστεί ότι η έννοια της επαγγελματικής ασθένειας, όπως και το εάν συνιστά εργατικό ατύχημα ή όχι, αποτελεί ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο του εργατικού δικαίου και γι' αυτό το λόγο θα παρουσιαστεί με περισσότερες λεπτομέρειες σε επόμενο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας. Επιπλέον, το εργατικό ατύχημα είναι δυνατόν να οφείλεται σε συνυπαιτιότητα τόσο του εργοδότη όσο και του εργαζόμενου ή τρίτου προσώπου, σχετικού ή άσχετου προς την εργασία, καθώς και σε τυχαίο περιστατικό ή ακόμα και

¹ Βλ. *Ληξουριώτης Ι.*, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 5^η έκδ., 2017, σελ. 673-674.

² Βλ. *Ληξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 674.

σε ανωτέρα βία (όπως στην περίπτωση πλημμύρας ή σεισμού κατά τη διάρκεια της εργασίας).³

Τέλος, για να αντιμετωπιστεί το ζήτημα του εργατικού ατυχήματος και να ξεπεράσει ο εργαζόμενος τις διάφορες δυσκολίες που προκύπτουν σε μια τέτοια περίπτωση, ο νομοθέτης θέσπισε ειδικούς νόμους, όπως το Ν.551/1915 και στη συνέχεια το ΒΔ 24.7/25.8.1920 το οποίο συμπλήρωσε και κωδικοποίησε το Ν.551/1915, ο οποίος ισχύει μέχρι σήμερα. Με αυτό τον τρόπο, ουσιαστικά, ρυθμίστηκε το ζήτημα της αποζημίωσης του εργαζόμενου εξαιτίας εργατικού ατυχήματος με βάση την αντικειμενική ευθύνη του εργοδότη, ανεξάρτητα από το βαθμό υπαιτιότητας του τελευταίου (δόλο ή αμέλεια).⁴ Ωστόσο, το εργατικό ατύχημα και οι συνέπειές του δεν αντιμετωπίζονται μόνο στο πλαίσιο της ελληνικής νομοθεσίας, αλλά και σε επίπεδο διεθνούς και κοινοτικού δικαίου με τη θέσπιση Συστάσεων και Συμβάσεων της ΔΟΕ, καθώς και με την έκδοση Οδηγιών της Ε.Ε.

1.2. Η Νομοθεσία για τα Εργατικά Ατυχήματα

Το εργατικό δίκαιο από τότε που εμφανίστηκε στις αρχές του 19^{ου} αιώνα με σκοπό να εξυπηρετηθούν οι ανάγκες που δημιουργήθηκαν με την εμφάνιση της σύμβασης εργασίας,⁵ έθεσε ως αντικείμενό του τη ρύθμιση των κανόνων της σύμβασης εξαρτημένης εργασίας, έτσι ώστε να απομακρυνθεί από τη γενική αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων (άρθρο 361 ΑΚ).⁶ Επίσης, το δίκαιο δείχνει ένα γενικό ενδιαφέρον για κάθε εργασία που παρέχεται στο πλαίσιο οποιασδήποτε μορφής εργασιακής σχέσης, αλλά διαφέρει από το ενδιαφέρον το οποίο δείχνει στη μισθωτή εργασία. Αυτό συμβαίνει επειδή όσοι εργάζονται με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αποτελούν μια ιδιαίτερη κατηγορία εργαζομένων, η οποία εμφανίζει μεγαλύτερη ανάγκη προστασίας από την κατηγορία των απασχολούμενων με άλλες έννομες

³ Βλ. *Ληξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 674.

⁴ Βλ. *Ληξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 675.

⁵ Βλ. *Ληξουριώτης Ι.*, *Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις*, 4^η έκδ., 2013, σελ. 6.

⁶ Έτσι *Μικρούδης Γ.*, *Το Εργατικό Ατύχημα Κατά το Ουσιαστικό και Δικονομικό Δίκαιο*, 2012, σελ. 5.

σχέσεις, όπως σχέση (ή μίσθωση) παροχής ανεξαρτήτων υπηρεσιών, σχέση μίσθωσης έργου, σχέση εντολής κ.ά.⁷ Γι' αυτό το λόγο, η εργατική νομοθεσία δε θα μπορούσε να μην εξασφαλίζει την προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος, είτε με τη λήψη μέτρων υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία (Ν.1568/1985, Ν.3850/2010 κ.ά.), είτε θεσπίζοντας ειδική εργοδοτική ευθύνη (Ν.551/1915) ή ενισχύοντας τόσο τα θύματα εργατικών ατυχημάτων, όσο και τις οικογένειές τους, με τη θέσπιση αποζημίωσης. Ωστόσο, ακόμα και με την εφαρμογή ειδικής προστατευτικής εργατικής νομοθεσίας για τα εργατικά ατυχήματα, η πιθανότητα πρόκλησης εργατικού ατυχήματος λόγω ανθρωπίνου λάθους ή τυχαίου γεγονότος δεν μπορεί να αποφευχθεί, όπως και το γεγονός ότι ο παθών δεν μπορεί να εξαρτάται πάντα από τον εργοδότη του για την πληρωμή της αποζημίωσης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, ένα μεγάλο τμήμα του δικαίου των εργατικών ατυχημάτων να συμπεριληφθεί στο δίκαιο της κοινωνικής ασφάλισης, χωρίς όμως να πάψει να αποτελεί από μόνο του έναν ειδικό κλάδο του εργατικού δικαίου.⁸

1.2.1. Ιστορική αναδρομή

Η προστασία και πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου έχει απασχολήσει το δίκαιο από πολύ παλιά. Συγκεκριμένα, τα εργατικά ατυχήματα αποτελούσαν σημαντικό τμήμα του δικαίου ήδη από την εποχή του Βυζαντίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του οποίου ο παθών μπορούσε να εγείρει αγωγή κατά του εργοδότη του και να αποδείξει ότι το ατύχημα οφειλόταν σε υπαιτιότητα ή δόλο του τελευταίου. Όμως αυτό δεν ήταν καθόλου εύκολο για τον εργαζόμενο, καθώς δεν ήταν πολλές οι περιπτώσεις εργατικών ατυχημάτων που μπορούσαν να αποδοθούν στον εργοδότη. Επίσης, ο εργοδότης από την πλευρά του δεν αποδεχόταν τη συμβολή του στην πρόκληση του εργατικού ατυχήματος, με συνέπεια πολύ συχνά να παρατηρούνται προστριβές στις σχέσεις των δύο μερών (εργοδότη – εργαζόμενου). Επιπλέον, σε περίπτωση που το

⁷ Έτσι *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 5.

⁸ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 5.

ατύχημα οφειλόταν σε υπαιτιότητα του ίδιου του εργαζόμενου ή σε ανωτέρα βία, τότε δε δικαιούταν να πάρει αποζημίωση.⁹

Στην Ελλάδα η πρώτη εμφάνιση προστατευτικών διατάξεων για τους παθόντες από εργατικά ατυχήματα έγινε με τον ΕμπΝ (ΒΔ 19.4.1835), ο οποίος επέτρεψε στο ναυτικό που έχει υποστεί εργατικό ατύχημα τη διεκδίκηση αποζημίωσης ανεξάρτητα από το βαθμό υπαιτιότητάς του.¹⁰ Όμως αργότερα καταργήθηκαν κάποια από τα άρθρα του ΕμπΝ με τον ΚΙΝΔ, ο οποίος κυρώθηκε με το Ν.3816/1958.¹¹ Στη συνέχεια, θεσπίζεται ο Ν.551/1915 «περί της ευθύνης προς αποζημίωσιν των εξ ατυχήματος εν τη εργασία παθόντων εργατών ή υπαλλήλων», το σπουδαιότερο νομοθέτημα της εποχής του για την αντιμετώπιση των εργατικών ατυχημάτων που ισχύει μέχρι και σήμερα και το οποίο βασίζεται στον αντίστοιχο Γαλλικό Νόμο της 9.4.1898 «περί εργατικών ατυχημάτων».¹² Τέλος, το έτος 1920 έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην πρόοδο και εξέλιξη της εργατικής νομοθεσίας, δεδομένου ότι αρκετά εργατικά νομοθετήματα που ισχύουν μέχρι και σήμερα, έκαναν την πρώτη τους εμφάνιση τη χρονιά εκείνη. Μέσα σε αυτά περιλαμβάνεται και το ΒΔ 24.7/25.8.1920 που συμπλήρωσε και κωδικοποίησε τις διατάξεις του Ν.551/1915 για τα εργατικά ατυχήματα, καθώς επίσης και νόμοι που αφορούν την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων, όπως ο Ν.2273/1920 που αφορούσε την απαγόρευση της χρήσης του λευκού φωσφόρου στη βιομηχανία και ο Ν.2193/1920 που αφορούσε την υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας.

1.2.2. Η θέσπιση του Ν.551/1915

Η θέσπιση του Ν.551/1915 «περί της ευθύνης προς αποζημίωσιν των εξ ατυχήματος εν τη εργασία παθόντων εργατών ή υπαλλήλων» αποτέλεσε αναμφισβήτητο μεγάλο επίτευγμα για την εποχή εκείνη, σε μια προσπάθεια να εκσυγχρονιστεί η ελληνική νομοθεσία όσον αφορά τα εργασιακά θέματα. Πιο συγκεκριμένα, η μεγάλη

⁹ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 6.

¹⁰ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 6.

¹¹ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 7.

¹² Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 7.

καινοτομία του Νόμου αυτού έγκειται όχι μόνο στη γενικότητα των ρυθμίσεών του, οι οποίες κάλυψαν το σύνολο σχεδόν των εργαζομένων, αλλά και στη χορηγούμενη αποζημίωση, η οποία βασίζεται στην αντικειμενική ευθύνη του εργοδότη και προσδιορίζεται σε συνάρτηση με την έκταση και τη διάρκεια της ανικανότητας του παθόντος προς εργασία. Επίσης, ο Ν.551/1915 κωδικοποιήθηκε με το ΒΔ 24.7/25.8.1920 «περί κωδικοποίησης των νόμων περί της ευθύνης προς αποζημίωσιν των εξ ατυχήματος εν τη εργασία παθόντων εργατών ή υπαλλήλων» και στη συνέχεια υπέστη τροποποιήσεις με μια πληθώρα ΝΔ και Νόμων, χωρίς να αλλάξει ο βασικός χαρακτήρας του. Επιπλέον, περιέχει 19 άρθρα τα οποία χωρίζονται σε πέντε κεφάλαια με τους εξής τίτλους: **Κεφάλαιο I** Γενικά προϋποθέσεις αποζημιώσεως, **Κεφάλαιο II** Έκτασις αποζημιώσεως, υπολογισμός, δικαιούμενα πρόσωπα, **Κεφάλαιο III** Ασφαλιστικά μέσα, **Κεφάλαιο IV** Βεβαίωσις ατυχήματος και **Κεφάλαιο V** Γενικά διατάξεις.¹³

Γενικά, ο Ν.551/1915 εφαρμόζεται σε κάθε εργατικό ατύχημα που συμβαίνει σε εργαζόμενο ο οποίος εργάζεται με σχέση εξαρτημένης εργασίας σε εργασίες και εργοδότες που αναφέρονται στο άρθρο 2 του Νόμου αυτού, χωρίς να έχει σημασία το κύρος της σύμβασης εργασίας.¹⁴ Πιο συγκεκριμένα, εκείνοι που υποχρεούνται να καταβάλουν την προβλεπόμενη από το Ν.551/1915 αποζημίωση είναι οι εργοδότες οικοδομικών και άλλων τεχνικών έργων, εργαστηρίων και άλλων τόπων εργασίας ή συνεργείων όπου γίνεται χρήση μηχανικών εργαλείων, βιομηχανιών και βιοτεχνικών εργοστασίων, οι επιχειρήσεις φόρτωσης, εκφόρτωσης και αποθήκευσης, όπως και κάθε επιχείρηση όπου κατασκευάζονται ή χρησιμοποιούνται εκρηκτικές ή τοξικές ύλες ή γίνεται χρήση μηχανών.¹⁵ Ακόμη, ο Ν.551/1915 εφαρμόζεται και στους ναυτικούς, με το ναυτεργατικό ατύχημα να αποτελεί ένα ιδιαίτερο είδος εργατικού ατυχήματος που προκαλείται συνήθως εξ αφορμής της εργασίας.

Τέλος, ο Νόμος δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση των μισθωτών που καλύπτονται από την ασφάλιση του ΙΚΑ ή των εργαζομένων του ΗΣΑΠ, με αποτέλεσμα ο εργοδότης να απαλλάσσεται από την αντικειμενική ευθύνη αποζημίωσης. Αυτό με λίγα λόγια σημαίνει ότι ο εργοδότης δεν ευθύνεται πλέον εις ολόκληρον για την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη ο παθών από εργατικό ατύχημα, όπως και δεν

¹³ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 9.

¹⁴ Βλ. *Ληξουριώτης Ι.*, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 5^η έκδ., 2017, σελ. 676.

¹⁵ Έτσι *Ληξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 676.

υποχρεούται να τον αποζημιώσει, αλλά ευθύνεται μόνο με βάση την υποκειμενική ευθύνη του, δηλαδή με τις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου (άρθρο 914 ΑΚ). Στο σημείο αυτό, καλό είναι να τονιστεί ότι λόγω του ότι το ζήτημα της αποζημίωσης είναι ιδιαίτερα σημαντικό, θα αναλυθεί λεπτομερέστερα σε επόμενο κεφάλαιο.

1.3. Διάκριση των Εργατικών Ατυχημάτων

Τα εργατικά ατυχήματα μπορούν να διακριθούν στις εξής κατηγορίες:

- σε αυτά που συμβαίνουν κατά την εκτέλεση της εργασίας και
- σε αυτά που συμβαίνουν εξ αφορμής της εργασίας.

Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται τα εργατικά ατυχήματα που συμβαίνουν στον τόπο και κατά το χρόνο απασχόλησης του μισθωτού και τα οποία είναι αποτέλεσμα της εργασίας του. Αυτά τα ατυχήματα είναι και τα πιο συνηθισμένα, καθώς συμβαίνουν σχεδόν καθημερινά στη δουλειά. Για παράδειγμα, στον κλάδο της μεταποίησης αποτελεί σύνηθες φαινόμενο εργάτης να τραυματίζεται από τη λειτουργία μηχανήματος του εργοστασίου, με αποτέλεσμα να προκαλείται ανικανότητα του εργαζόμενου προς εργασία. Υπάρχουν, όμως, δυστυχώς και οι περιπτώσεις πολύ σοβαρών εργατικών ατυχημάτων που επιφέρουν τη μόνιμη ανικανότητα του εργαζόμενου προς εργασία ή ακόμα και το θάνατό του. Σε αυτά τα εργατικά ατυχήματα συγκαταλέγονται τα εξής: α) στον κλάδο των κατασκευών η περίπτωση οικοδόμου που ενώ δούλευε σε οικοδομή, έχασε ξαφνικά την ισορροπία του και λόγω έλλειψης κατάλληλων σταθερών ικριωμάτων έπεσε στο έδαφος από ύψος 8 μέτρων, με αποτέλεσμα να υποστεί παράλυση των κάτω άκρων του και έκτοτε να παραμείνει ανίκανος προς εργασία¹⁶ ή β) η περίπτωση υπαλλήλου της ΔΕΗ που στην προσπάθειά του να επιδιορθώσει βλάβη σε κολώνα της ΔΕΗ, έπαθε ηλεκτροπληξία και πέθανε ακαριαία. Συνεπώς, τα εργατικά ατυχήματα που συμβαίνουν κατά την εκτέλεση της εργασίας μπορεί να είναι είτε θανατηφόρα, είτε

¹⁶ Βλ. Ζερδελής Δ., Εργατικό Δίκαιο Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, Γ' έκδ., 2015, σελ. 756.

να οφείλονται σε διάφορα αίτια, όπως έγκαυμα, ακρωτηριασμό, πτώση από ύψος, πτώση αντικειμένου κ.ά.

Σύμφωνα με τελευταία στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, τα περισσότερα εργατικά ατυχήματα το 2016 καταγράφονται στον κλάδο του χονδρικού-λιανικού εμπορίου και της επισκευής μηχανοκίνητων οχημάτων, στους οποίους συνέβησαν 1139 ατυχήματα (δηλαδή 24% του συνόλου). Στη συνέχεια, ακολουθούν οι κλάδοι της μεταποίησης με 916 εργατικά ατυχήματα (19.3% του συνόλου), καθώς και οι κλάδοι της παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης με 558 ατυχήματα (11.8% του συνόλου).¹⁷ Όσον αφορά τα θανατηφόρα εργατικά ατυχήματα, τα περισσότερα αφορούσαν ανειδίκευτους εργάτες, καθώς και χειριστές σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων και μονταδόρους. Επιπλέον, όσον αφορά τον κλάδο της οικονομικής δραστηριότητας, τα περισσότερα θανατηφόρα εργατικά ατυχήματα συνέβησαν στον κλάδο των κατασκευών (συνολικά 11) και ακολουθούν ο κλάδος της μεταποίησης (συνολικά 7), οι μεταφορές και η αποθήκευση (συνολικά 6), καθώς και οι υπηρεσίες καταλύματος και εστίασης (συνολικά 6). Αυτό όμως που θα πρέπει να τονιστεί είναι ότι, σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, τα εργατικά ατυχήματα αυξήθηκαν κατά 6.3% το 2016 σε σχέση με το 2015, δηλαδή συνέβησαν συνολικά 4739 εργατικά ατυχήματα από τα οποία τα 47 ήταν θανατηφόρα.¹⁸

Το γεγονός αυτό δεν εκπλήσσει κανέναν, ειδικά αν λάβουμε υπόψη ότι από τότε που η χώρα αντιμετωπίζει σοβαρή οικονομική κρίση και εντάχθηκε στη σφαίρα των μνημονίων, η ασφάλεια στους χώρους εργασίας δεν αποτελεί πλέον προτεραιότητα για τους εργοδότες. Με την ανασφάλιστη εργασία να αυξάνεται ολοένα και περισσότερο, επηρεάζοντας με τον ίδιο τρόπο την απουσία ιατροφαρμακευτικής κάλυψης και με τα μέτρα ασφαλείας να θεωρούνται δαπανηρά, η ραγδαία αύξηση των εργατικών ατυχημάτων δεν αποτελεί έκπληξη. Αν λάβουμε, ακόμα, υπόψη το γεγονός ότι ο επίσημος συνολικός αριθμός εργατικών ατυχημάτων που δίνεται για κάθε έτος δεν ανταποκρίνεται πολλές φορές στην πραγματικότητα, επειδή ελάχιστα εργατικά ατυχήματα καταγράφονται από τους επίσημους φορείς εργασίας (ΙΚΑ, Σ.ΕΠ.Ε.), καταλαβαίνουμε ότι οι συνθήκες στις οποίες εργάζεται σήμερα μεγάλο μέρος εργαζομένων κρίνονται ιδιαίτερα επικίνδυνες για τη ζωή τους. Χαρακτηριστικό

¹⁷ Έτσι **Ζαβιτσάνος Α.**, Ατυχήματα στη δουλειά, Εφημερίδα Στέντορας 7 Ιουλίου 2018, σελ. 16.

¹⁸ Βλ. **Ζαβιτσάνος Α.**, ό.π., σελ. 16.

παράδειγμα που αποδεικνύει ότι πολλά από τα εργατικά ατυχήματα που συμβαίνουν καθημερινά δε δηλώνονται, αποτελεί η σταθερή διαφορά που εμφανίζουν τα στοιχεία που δημοσιεύει το Σ.ΕΠ.Ε., με τα στοιχεία που δημοσιεύει το ΙΚΑ για το συνολικό αριθμό εργατικών ατυχημάτων που συμβαίνουν κάθε χρόνο.¹⁹ Με βάση τα νεότερα στοιχεία που έχει δημοσιεύσει το ΙΚΑ, ο αριθμός των εργατικών ατυχημάτων δηλωθέντων στο ΙΚΑ κατά τα έτη 2000-2013 είναι:

▪ έτος 2000	16822 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2001	16483 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2002	16031 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2003	15310 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2004	14490 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2005	13755 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2006	12845 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2007	11812 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2008	10843 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2009	9436 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2010	7647 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2011	5973 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2012	4644 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2013	4114 εργ. ατυχήματα ²⁰

Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με τα νεότερα στοιχεία που έχει δημοσιεύσει το Σ.ΕΠ.Ε., ο αριθμός των εργατικών ατυχημάτων αναγγελλθέντων στο Σ.ΕΠ.Ε. κατά τα έτη 2000-2016 είναι:

▪ έτος 2000	4032 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2001	5155 εργ. ατυχήματα

¹⁹ Βλ. *Ζαβιτσάνος Α.*, ό.π., σελ. 16.

²⁰ Βλ. Έκθεση Πεπραγμένων Σ.ΕΠ.Ε. έτους 2016, Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, <http://www.yrakp.gr>

▪ έτος 2002	6021 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2003	6235 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2004	6333 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2005	6044 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2006	6255 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2007	6561 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2008	6657 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2009	6381 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2010	5721 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2011	5203 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2012	4858 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2013	5126 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2014	5497 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2015	5930 εργ. ατυχήματα
▪ έτος 2016	6515 εργ. ατυχήματα ²¹

Στη δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνονται τα εργατικά ατυχήματα που συμβαίνουν εξ αφορμής της εργασίας και παρόλο που δε συνδέονται τοπικά και χρονικά με την εκτέλεση της εργασίας, συνδέονται έστω και έμμεσα με αυτήν. Αναλυτικότερα, το ατύχημα αυτό δεν εμφανίζεται ως άμεση και ευθεία συνέπεια της εργασίας, αλλά βρίσκεται με αυτή σε σχέση αιτίου προς αποτέλεσμα, με την έννοια ότι η παροχή της εργασίας ήταν η αφορμή να εκτεθεί ο μισθωτός στις επιδράσεις του γεγονότος που προκάλεσε τη βλάβη στον οργανισμό του.²² Με άλλα λόγια, είναι εκείνο το ατύχημα που κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων δε θα συνέβαινε, αν ο μισθωτός δεν προέβαινε στις απαραίτητες ενέργειες προκειμένου να εκτελέσει τις υποχρεώσεις που έχει απέναντι στον εργοδότη του.²³

Μάλιστα, η έννοια του εξ αφορμής εργατικού ατυχήματος έχει διευρυνθεί πολύ, έτσι ώστε να καλύπτει ένα ευρύ φάσμα ατυχημάτων που δε συμβαίνουν μόνο στον τόπο

²¹ Βλ. Έκθεση Πεπραγμένων Σ.ΕΠ.Ε. έτους 2016, Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, <http://www.yrakp.gr>

²² Έτσι **Μικρούδης Γ.**, Το Εργατικό Ατύχημα Κατά το Ουσιαστικό και Δικονομικό Δίκαιο, 2012, σελ. 44.

²³ Βλ. **Μικρούδης Γ.**, ό.π., σελ. 44.

και κατά τη διάρκεια της εργασίας, αλλά και εκτός αυτής και χωρίς να συνδέονται άμεσα με αυτή. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εργατικού ατυχήματος που επέρχεται εξ αφορμής της εργασίας αποτελεί η περίπτωση ατυχήματος που συμβαίνει κατά τη μετάβαση του μισθωτού από το σπίτι του προς τον τόπο εργασίας του και αντιστρόφως κατά την επιστροφή στο σπίτι του. Θα πρέπει, όμως, να σημειωθεί ότι είναι απαραίτητο σε αυτή την περίπτωση να ακολουθείται η συνήθης διαδρομή και να μην υπάρχει αδικαιολόγητη παρέκκλιση κατά τη μετάβαση του εργαζόμενου από το σπίτι του προς την εργασία του και αντιστρόφως,²⁴ καθώς διαφορετικά δε θεωρείται εργατικό ατύχημα.

Επίσης, κρίθηκε ότι συνιστά εργατικό ατύχημα η περίπτωση του ναυτικού ο οποίος μετά την εκτέλεση της υπηρεσίας του στο πλοίο και κατόπιν άδειας του πλοιάρχου, αποχωρεί από το πλοίο προκειμένου να μεταβεί στην κατοικία του και θανατώνεται καθ'οδόν λόγω τροχαίου ατυχήματος με φορτηγό αυτοκίνητο. Το γεγονός αυτό δε θα συνέβαινε κατά τη συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων αν δεν υπήρχε η σύμβαση ναυτικής εργασίας,²⁵ κάτι που συνηγορεί στο ότι συνιστά ναυτεργατικό ατύχημα το οποίο προκλήθηκε εξ αφορμής της εργασίας. Επιπλέον, εργατικό ατύχημα εξ αφορμής της εργασίας θεωρείται και εκείνο που συμβαίνει όταν ο μισθωτός προσέρχεται καθυστερημένα στον τόπο εργασίας του ή όταν εκείνος μετά τη λήξη της εργασίας μεταβαίνει όχι στον τόπο της μόνιμης κατοικίας του, αλλά σε άλλο τόπο με σκοπό να μείνει εκεί (όπως στην κατοικία των γονέων του).²⁶

Ειδικότερα, συνιστά εργατικό ατύχημα εκείνο που επήλθε σε εργαζόμενο κατά τη διάρκεια εκτέλεσης υπηρεσίας που του ανέθεσε ο εργοδότης του, έστω και εκτός του χώρου εργασίας, όπως η περίπτωση σύγκρουσης μοτοσυκλέτας που οδηγούσε ο εργαζόμενος.²⁷ Εργατικό ατύχημα είναι και εκείνο που συνέβη σε μισθωτό κατά τη διάρκεια του προγραμματισμένου διαλείμματος μέσα στο χώρο εργασίας ή ακόμα και αν εκείνος απομακρυνθεί από τον εργασιακό χώρο για την αγορά τροφίμων ή για να μεταβεί σε κοντινό εστιατόριο. Ωστόσο, σε περίπτωση που η επιχείρηση στην οποία εργάζεται διαθέτει δική της καντίνα ή εστιατόριο, τότε η απομάκρυνσή του από αυτή

²⁴ Βλ. *Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ.*, Ατομικό Εργατικό Δίκαιο, 2011, σελ. 807.

²⁵ Βλ. *Ζερδελής Δ.*, Εργατικό Δίκαιο Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, Γ' έκδ., 2015, σελ. 768.

²⁶ Βλ. *Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ.*, ό.π., σελ. 807.

²⁷ Βλ. *Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ.*, ό.π., σελ. 808.

θα πρέπει να είναι λογική για να θεωρηθεί δικαιολογημένη, όπως για παράδειγμα η παρακολούθηση ειδικής δίαιτας για διαβητικούς, χορτοφάγους κ.ά.²⁸

Άλλα παραδείγματα εργατικών ατυχημάτων εξ αφορμής της εργασίας αποτελούν τα εξής:

- ❖ ο τραυματισμός ή ο θάνατος ναυτικού που επέρχεται κατά το χρόνο που είναι αναγκαίος για την απομάκρυνσή του από το πλοίο, προκειμένου να επικοινωνήσει τηλεφωνικά με τους συγγενείς του ή για την ψυχαγωγία του εκτός του πλοίου και την επιστροφή του σε αυτό, εάν από τις συγκεκριμένες συνθήκες της εργασίας του επιβάλλεται η επικοινωνία με τους συγγενείς του για σπουδαίο λόγο, ή αν τόσο η επικοινωνία όσο και η ψυχαγωγία του ήταν αναγκαία για τη διατήρηση της ψυχικής του ισορροπίας.²⁹
- ❖ το ατύχημα που συνέβη χάριν αστεϊσμού, ακόμα και όταν ο παθών προκάλεσε με τη συμπεριφορά του το ατύχημα.³⁰
- ❖ ο τραυματισμός εργαζόμενου ο οποίος οφειλόταν σε απόπειρα αυτοκτονίας, στην οποία οδηγήθηκε εξαιτίας της υβριστικής, απειλητικής και ταπεινωτικής συμπεριφοράς του εκπροσώπου του εργοδότη του, η οποία του προκάλεσε ψυχολογική κατάπτωση.³¹
- ❖ ο τραυματισμός ναυτικού από συνάδελφό του ύστερα από διαπληκτισμό που είχαν για επαγγελματικούς λόγους.³²
- ❖ η περίπτωση εργαζόμενου που γρονθοκοπήθηκε από συνάδελφό του επειδή δε θέλησε να συνεχίσει να παίζει τάβλι μαζί του κατά τη διάρκεια διαλείμματος.³³
- ❖ η επίθεση με σιδερένιο αντικείμενο ναυτικού εις βάρος συναδέλφου του, χωρίς να έχει προηγηθεί άμεσος διαπληκτισμός μεταξύ τους.³⁴
- ❖ ο θάνατος ναυτικού κατά τη διάρκεια του πλου λόγω εξαφάνισής του στη θάλασσα από το πλοίο στο οποίο ήταν ναυτολογημένος, είτε η εξαφάνιση

²⁸ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, Το Εργατικό Ατύχημα Κατά το Ουσιαστικό και Δικονομικό Δίκαιο, 2012, σελ. 45.

²⁹ Βλ. *Ζερδελής Δ.*, Εργατικό Δίκαιο Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, Γ' έκδ., 2015, σελ. 768.

³⁰ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, Το Εργατικό Ατύχημα Κατά το Ουσιαστικό και Δικονομικό Δίκαιο, 2012, σελ. 45.

³¹ Βλ. *Ζερδελής Δ.*, ό.π., σελ. 758.

³² Βλ. *Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ.*, Ατομικό Εργατικό Δίκαιο, 2011, σελ. 808.

³³ Έτσι *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 45.

³⁴ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 45.

επήλθε την ώρα της εργασίας είτε εκτός αυτής, δεδομένου ότι η εργασία ήταν αυτή που δημιούργησε τις συνθήκες παραμονής του στο πλοίο και παρόλο που παραμένουν ακόμα άγνωστες οι ειδικότερες συνθήκες του θανάτου του.³⁵

- ❖ το τροχαίο ατύχημα (πτώση από μοτοποδήλατο) ναυτικού το οποίο συνέβη όταν αποχώρησε από τα γραφεία της πλοιοκτητριας εταιρείας όπου είχε μεταβεί για να διεκδικήσει τα δικαιώματά του και που προκλήθηκε εξαιτίας δικαιολογημένης σύγχυσης και ψυχικής φόρτισης, κατόπιν έντονου διαπληκτισμού που είχε με εκπροσώπους της εταιρείας.³⁶
- ❖ το ατύχημα που συνέβη κατά τη μετάβαση μισθωτού στον εργασιακό του χώρο για να εισπράξει το μισθό του, παρόλο που βρισκόταν σε άδεια.³⁷
- ❖ το ατύχημα που συνέβη σε εργαζόμενο κατά την επιστροφή του στην εργασία από τον Οργανισμό Κοινωνικής Ασφάλισης, όπου είχε μεταβεί για θεώρηση του βιβλιαρίου υγείας του.³⁸
- ❖ ο τραυματισμός εργαζόμενου, ο οποίος εργαζόταν ως πορτιέρης στην είσοδο νυχτερινού κέντρου, από τρίτους στους οποίους αρνήθηκε την είσοδο στο κέντρο. Η περίπτωση αυτή βαρύνει και τον εργοδότη, επειδή διαπιστώθηκε υπαιτιότητά του ως προς τη μη αποτροπή του συμβάντος.³⁹
- ❖ ο φόνος από πυροβολισμό διευθυντικού στελέχους επιχείρησης εκτός του χώρου εργασίας από πρώην εργαζόμενο για λόγους εκδίκησης, καθώς το θύμα ήταν υπεύθυνο για την απόλυσή του.⁴⁰
- ❖ το αεροπορικό ατύχημα ναυτικού κατά την παλιννόστησή του.⁴¹
- ❖ το ατύχημα που συνέβη κατά τη διάρκεια νόμιμης απεργίας ή κατά την άσκηση νόμιμης συνδικαλιστικής δραστηριότητας, όπως για παράδειγμα ο τραυματισμός απεργού ο οποίος δέχθηκε επίθεση στην είσοδο του εργοστασίου όπου εργαζόταν, το ατύχημα που συνέβη σε απεργούς κατά τη μετάβασή τους στο χώρο της επιχείρησης με σκοπό να συναντηθούν με τον εργοδότη για διαπραγματεύσεις επί των αιτημάτων της απεργίας ή το

³⁵ Βλ. *Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ.*, ό.π., σελ. 808.

³⁶ Βλ. *Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ.*, ό.π., σελ. 808.

³⁷ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, Το Εργατικό Ατύχημα Κατά το Ουσιαστικό και Δικονομικό Δίκαιο, 2012, σελ. 46.

³⁸ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 46.

³⁹ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 47.

⁴⁰ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 47.

⁴¹ Έτσι *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 46.

ατύχημα που επήλθε σε συνδικαλιστή ο οποίος προσήλθε στο χώρο της εργασίας για διαπραγματεύσεις.⁴²

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι κατά τη διάρκεια της απεργίας δε λύονται, αλλά μόνο αναστέλλονται οι εργασιακές υποχρεώσεις των δύο μερών, όπως η υποχρέωση παροχής εργασίας από την πλευρά του μισθωτού και η υποχρέωση καταβολής μισθού από την πλευρά του εργοδότη.⁴³ Ωστόσο, η υποχρέωση πίστης του μισθωτού, καθώς και η υποχρέωση πρόνοιας του εργοδότη δεν αναστέλλονται, επειδή ο έμμεσος σύνδεσμος με την εργασία συνεχίζει να υπάρχει δεδομένου ότι η απεργία αποτελεί μέσο διαφύλαξης του δικαιώματος της εργασίας.⁴⁴ Επίσης, παρόλο που υπάρχει προβληματισμός για το εάν συνιστά εργατικό ατύχημα ή όχι εκείνο που συμβαίνει σε συνδικαλιστή κατά τη διάρκεια της συνδικαλιστικής του δραστηριότητας, η θεωρία απαντά θετικά εφόσον όμως αφορά νόμιμη συνδικαλιστική δραστηριότητα.⁴⁵

1.4. Αίτια των Εργατικών Ατυχημάτων

Τα εργατικά ατυχήματα που συμβαίνουν καθημερινά κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής, είτε είναι θανατηφόρα είτε έχουν προκαλέσει ανικανότητα του μισθωτού προς εργασία για αρκετό διάστημα, οφείλονται συνήθως στους εξής λόγους:

- υλικά εργασίας
- περιβάλλον εργασίας
- ανθρώπινος παράγοντας

Η πρώτη αιτία πρόκλησης εργατικών ατυχημάτων είναι τα υλικά που χρησιμοποιούν οι εργαζόμενοι κατά τη διάρκεια της εργασίας τους και τα οποία ύστερα από κάποια

⁴² Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 67-69.

⁴³ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 67.

⁴⁴ Βλ. *Κουκιάδης Ι.*, Εργατικό Δίκαιο Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις και το Δίκαιο της Ευελιξίας της Εργασίας, Η' έκδ., 2017, σελ. 638.

⁴⁵ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 69.

λανθασμένη χρήση τους, μπορούν να αποβούν μοιραία και να προκαλέσουν τελικά θανατηφόρο ή μη εργατικό ατύχημα. Δεν είναι, άλλωστε, λίγες οι φορές για παράδειγμα που κάποιος εργάτης σε οικοδομή δε χειρίστηκε σωστά κάποιο μηχάνημα ή εργαλείο, με αποτέλεσμα να προκληθεί εργατικό ατύχημα. Σύμφωνα και με επίσημα στοιχεία που έχει δημοσιεύσει το Σ.ΕΠ.Ε., στον τομέα των κατασκευών τα συνηθέστερα αίτια θανατηφόρων εργατικών ατυχημάτων είναι:

- ολίσθηση ή πτώση από ύψος
- ηλεκτροπληξία, έκρηξη, πυρκαγιά
- απώλεια ελέγχου μηχανήματος ή εργαλείου
- πτώσεις αντικειμένων⁴⁶

Επίσης, με βάση στοιχεία που έχει παρουσιάσει το ΙΚΑ για το έτος 2008, οι δύο σημαντικότερες αιτίες εργατικών ατυχημάτων είναι η πρόσκρουση σε σταθερά αντικείμενα και χτύπημα σε ή από κινούμενα αντικείμενα, καθώς και οι πτώσεις από ύψος ή στο ίδιο επίπεδο με ποσοστά 37% και 30% αντίστοιχα. Υλικοί παράγοντες υπεύθυνοι για τα ατυχήματα είναι τα μέσα μεταφοράς ή ο ανυψωτικός εξοπλισμός της επιχείρησης (25.6%) και ο λοιπός εξοπλισμός (18.6%).⁴⁷

Η δεύτερη σημαντική αιτία πρόκλησης εργατικών ατυχημάτων είναι το περιβάλλον εργασίας, το οποίο παίζει μεγάλο ρόλο στη σωστή και ομαλή διεξαγωγή των καθημερινών εργασιών. Οι συνθήκες στις οποίες εργάζονται οι μισθωτοί θα πρέπει να είναι τέτοιες, έτσι ώστε να μην τίθεται σε κίνδυνο η ζωή τους. Κάτι τέτοιο μπορεί να συμβεί αν οι επιχειρήσεις λάβουν τεχνικά μέτρα προστασίας των εργαζομένων από τον επαγγελματικό κίνδυνο, όπως για παράδειγμα στον τομέα των κατασκευών η χρήση σκαλωσιών και ασφαλών μηχανημάτων ή οργανωτικά μέτρα, όπως εκπαίδευση του προσωπικού μέσα από ειδικά σεμινάρια για τη σωστή χρήση νέων μέσων παραγωγής και για την αποφυγή ατυχημάτων κατά τη διάρκεια της εργασίας.

Τέλος, μια εξίσου σημαντική αιτία πρόκλησης εργατικών ατυχημάτων είναι ο ανθρώπινος παράγοντας. Πιο συγκεκριμένα, αυτό συνδέεται με την ηλικία των εργαζομένων, επειδή όσο πιο νέος είναι ο μισθωτός τόσο πιο άπειρος και απρόσεχτος μπορεί να είναι στο χώρο της εργασίας, με αποτέλεσμα να βάζει τον εαυτό του σε

⁴⁶ Βλ. Έκθεση Πεπραγμένων Σ.ΕΠ.Ε. έτους 2013, Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, <http://www.ypakp.gr>

⁴⁷ Βλ. Δελτίο Εργατικών Ατυχημάτων ΙΚΑ-ΕΤΑΜ έτους 2008, <http://www.ika.gr>

κίνδυνο. Από την άλλη πλευρά, οι πιο μεγάλοι σε ηλικία εργαζόμενοι μπορεί να έχουν αποκτήσει πολλές εμπειρίες στον εργασιακό χώρο όλα αυτά τα χρόνια που δουλεύουν, αλλά αυτό δε σημαίνει ότι δεν είναι και επιρρεπείς σε λάθη τα οποία μπορεί να αποβούν μοιραία για τη ζωή τους. Συνεπώς, η ηλικία των εργαζομένων επηρεάζει σημαντικά την απόδοσή τους στην εργασία και θα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη για την αποφυγή εργατικών ατυχημάτων. Επίσης, άλλοι ανθρωπίνι παράγοντες που παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στην πρόκληση εργατικών ατυχημάτων είναι η έλλειψη συγκέντρωσης, η αμέλεια, η βιασύνη, καθώς και η απροσεξία. Επιπλέον, κάτι το σύνθηδες στη σημερινή εποχή αποτελεί η εργασιακή ανασφάλεια, καθώς και η συνεχής πίεση στον εργασιακό χώρο λόγω αυξημένου φόρτου εργασίας, που όμως δημιουργούν συνθήκες έντονου στρες στους εργαζόμενους. Το εργασιακό άγχος σε συνδυασμό με την κούραση και εξάντληση που νιώθουν πολλές φορές οι εργαζόμενοι αποτελούν τις σοβαρότερες αιτίες εργατικών ατυχημάτων, σύμφωνα με τους ειδικούς. Επιπρόσθετα, δε θα πρέπει να ξεχνάμε και τους εργαζόμενους που δουλεύουν υπερωρίες, οι οποίοι παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα σωματικής ή ψυχικής κόπωσης εξαιτίας των υπερβολικών ωραρίων εργασίας, σε αντίθεση με τους υπόλοιπους εργαζόμενους. Γι' αυτό το λόγο μειώνεται κατά πολύ η αποδοτικότητά τους, με αποτέλεσμα να υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες να τους συμβεί εργατικό ατύχημα κατά τη διάρκεια της εργασίας τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ

ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΤΗ ΘΕΜΕΛΙΩΝΟΥΝ

2.1. Η Έννοια του Εργατικού Ατυχήματος Σύμφωνα

με το Ν.551/1915

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν.551/1915, εργατικό ατύχημα είναι κάθε βίαιο συμβάν που πλήττει το μισθωτό (εργάτη ή υπάλληλο), ο οποίος απασχολείται με σχέση εξαρτημένης εργασίας σε εργασίες και εργοδότες που αναφέρονται στο άρθρο 2 του

N.551/1915, κατά την εκτέλεση της εργασίας του ή εξ αφορμής αυτής και επιφέρει το θάνατό του ή τον καθιστά ανίκανο προς εργασία για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τεσσάρων (4) ημερών, με εξαίρεση την περίπτωση κατά την οποία ο παθών προκάλεσε με δόλο το ατύχημα.⁴⁸

2.1.1. Τα στοιχεία που θεμελιώνουν την έννοια του εργατικού ατυχήματος

Με βάση, λοιπόν, την έννοια του εργατικού ατυχήματος του άρθρου 1 Ν.551/1915, τρία είναι τα βασικά στοιχεία που τη θεμελιώνουν:

- ✚ η επέλευση κάποιου βίαιου συμβάντος,
- ✚ η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου (ή συνάφειας) μεταξύ βίαιου συμβάντος και παρεχόμενης εργασίας και
- ✚ η πρόκληση στο μισθωτό ανικανότητας προς εργασία για περισσότερο από τέσσερις ημέρες ή θάνατος αυτού λόγω του ατυχήματος.⁴⁹

2.1.1.1. Βίαιο συμβάν

Η επέλευση ενός βίαιου συμβάντος αποτελεί τον πυρήνα της έννοιας του εργατικού ατυχήματος,⁵⁰ όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε διεθνές επίπεδο. Βίαιο συμβάν θεωρείται η αιφνίδια και βίαιη επενέργεια επί του μισθωτού, που επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής, με αίτιο ξένο προς τον οργανισμό αυτού και άσχετο προς τη βαθμιαία και προοδευτική εξασθένηση και φθορά που μπορεί να προκαλεί η φύση και το είδος της εργασίας του, καθώς και οι σύμφυτοι προς αυτήν δυσμενείς επαγγελματικοί όροι και το οποίο έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την ανικανότητα του μισθωτού προς εργασία ή το θάνατό του. Επομένως, στην έννοια

⁴⁸ Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 5^η έκδ., 2017, σελ. 676.

⁴⁹ Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 677.

⁵⁰ Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 677.

του βίαιου συμβάντος εμπίπτει κάθε σωματική βλάβη (τραυματισμός) του μισθωτού η οποία επήλθε εξαιτίας έκτακτης και αιφνίδιας επενέργειας εξωτερικού αιτίου, άσχετου προς τη σύσταση του οργανισμού του παθόντος, αλλά συνδεδεμένου με την εργασία του λόγω του ότι εμφανίστηκε κατά την εκτέλεση ή εξ αφορμής αυτής.⁵¹ Με λίγα λόγια, αν οι επιπτώσεις του βίαιου συμβάντος περιορίζονται μόνο σε ζημιές σε κινητά πράγματα του εργαζόμενου (π.χ. ενδύματα, τιμαλή κ.ά.), τότε δε συντρέχουν οι όροι του εργατικού ατύχηματος.⁵² Τέλος, το βίαιο συμβάν δεν είναι απαραίτητο να προσβάλει ευθέως τον οργανισμό του παθόντος, όπως στην περίπτωση καταστροφής ή βλάβης τεχνητού μέλους εργαζόμενου σε εργατικό ατύχημα.⁵³

2.1.1.2. Αιτιώδης σύνδεσμος ή συνάφεια

μεταξύ του βίαιου συμβάντος και της εργασίας

Ο Ν.551/1915 θεωρεί εργατικό ατύχημα μόνο τη βλάβη η οποία προκλήθηκε στον εργαζόμενο από βίαιο συμβάν κατά τη διάρκεια της εργασίας του ή εξ αφορμής αυτής. Με άλλα λόγια, το βίαιο και αιφνίδιο περιστατικό θα πρέπει να επέλθει στον εργαζόμενο είτε κατά τη διάρκεια της εργασίας του, δηλαδή στο συμφωνημένο τόπο και χρόνο απασχόλησής του, είτε εξ αφορμής αυτής. Η δεύτερη περίπτωση συντρέχει όταν το εργατικό ατύχημα δεν αποτελεί την άμεση συνέπεια της εκτέλεσης της εργασίας, αλλά συνδέεται προς αυτή με σχέση αιτίου και αποτελέσματος, επειδή εξαιτίας της εργασίας δημιουργήθηκαν εκείνες οι ιδιαίτερες πραγματικές συνθήκες οι οποίες ήταν αναγκαίες για την επέλευσή του και που δε θα υπήρχαν χωρίς την εργασία.⁵⁴ Γενικά, εργατικό ατύχημα μπορεί να επέλθει πριν, κατά ή και μετά την εκτέλεση της εργασίας, αλλά οπωσδήποτε εξ αφορμής αυτής.⁵⁵ Χαρακτηριστικό παράδειγμα εργατικού ατύχηματος που δε συμβαίνει κατά το χρόνο και τόπο της

⁵¹ Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 677.

⁵² Έτσι *Μικρούδης Γ.*, Το Εργατικό Ατύχημα Κατά το Ουσιαστικό και Δικονομικό Δίκαιο, 2012, σελ. 25.

⁵³ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 25.

⁵⁴ Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 5^η έκδ., 2017, σελ. 678-679.

⁵⁵ Έτσι *Ζερδελής Δ.*, Εργατικό Δίκαιο Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 7^η έκδ., 2015, σελ. 758.

εργασίας αποτελεί το τροχαίο ή καθ'οδόν εργατικό ατύχημα, το οποίο όπως αναφέραμε στο προηγούμενο κεφάλαιο επέρχεται κατά τη μεταφορά του εργαζόμενου από την οικία του προς τον τόπο εργασίας του και το αντίστροφο, χωρίς όμως να υπάρχει αδικαιολόγητη παρέκκλιση από τη συνηθισμένη διαδρομή. Επομένως, είναι σημαντικό να υπάρχει πρόθεση του εργαζόμενου να φτάσει στο χώρο εργασίας του ή στην οικία του μετά το πέρας της εργασίας.⁵⁶ Τέλος, ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ του βίαιου συμβάντος και της εργασίας διακόπτεται στην περίπτωση που το ατύχημα προκαλείται σκόπιμα από τον εργαζόμενο, όπως στην περίπτωση αυτοκτονίας ή αυτοτραυματισμού που οφείλεται αποκλειστικά σε νεύρωση ενδογενούς φύσης του εργαζόμενου και όχι σε ψυχολογική κατάπτωση εξαιτίας αγχωτικών καταστάσεων στην εργασία.⁵⁷ Συνεπώς, η αυτοκτονία μισθωτού μπορεί να θεωρηθεί εργατικό ατύχημα μόνο αν οφείλεται σε εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες εργασίας (π.χ. εργασιακό άγχος), οι οποίες κλόνισαν την ψυχική ισορροπία του.

2.1.1.3. Πρόκληση ανικανότητας προς εργασία ή θάνατος

Με βάση το άρθρο 1 Ν.551/1915, το βίαιο συμβάν θα πρέπει να επιφέρει στο μισθωτό ανικανότητα προς εργασία, η οποία να διαρκέσει πάνω από τέσσερις ημέρες ή να προκαλέσει ακόμα και το θάνατό του. Επίσης, ο Νόμος δε διακρίνει μεταξύ εργασιμών και ημερολογιακών ημερών αποχής. Θα πρέπει, όμως, να τονιστεί ότι αρκούν πέντε ημερολογιακές ημέρες αποχής από την εργασία, με την ημέρα του ατυχήματος να μην προσμετράται, για να θεωρηθεί το ατύχημα εργατικό. Ωστόσο, αν η διακοπή της εργασίας διαρκέσει λιγότερο από πέντε ημέρες, τότε δεν πρόκειται για εργατικό ατύχημα αλλά για αποχή από την εργασία, η οποία οφείλεται σε σπουδαίο λόγο και για την οποία ο μισθωτός διατηρεί την αξίωσή του για καταβολή του μισθού, εφόσον έχει συμπληρώσει τουλάχιστον δέκα μέρες στον ίδιο εργοδότη,

⁵⁶ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, Το Εργατικό Ατύχημα Κατά το Ουσιαστικό και Δικονομικό Δίκαιο, 2012, σελ. 57.

⁵⁷ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 32.

σύμφωνα με το άρθρο 657 ΑΚ.⁵⁸ Επιπλέον, υπάρχει η πιθανότητα μετά το εργατικό ατύχημα και μέσα στο χρονικό διάστημα των πέντε ημερών να υπάρξει κάποια επιπλοκή στην υγεία του μισθωτού, η οποία να οφείλεται στο αρχικό βίαιο συμβάν. Τότε σε αυτή την περίπτωση, στο διάστημα της ανικανότητας προς εργασία θα πρέπει να προστεθεί και το δεύτερο διάστημα αποθεραπείας, λόγω του ότι ο νέος τραυματισμός βρίσκεται σε αιτιώδη σύνδεσμο με τον αρχικό τραυματισμό του μισθωτού.⁵⁹

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ

3.1. Η Έννοια της Επαγγελματικής Ασθένειας

Η επαγγελματική ασθένεια, όπως και το εργατικό ατύχημα, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα επαγγελματικού κινδύνου που αντιμετωπίζεται από τη νομοθεσία. Οι επαγγελματικές ασθένειες αναγνωρίζονται με βάση την ιατρική επιστήμη και εκδηλώνονται σε ιδιαίτερες κατηγορίες εργαζομένων σε μεγαλύτερα ποσοστά από τον υπόλοιπο πληθυσμό, λόγω της επίδρασης της εργασίας στον οργανισμό τους με τρόπο βραδύ και βαθμιαίο.⁶⁰ Με άλλα λόγια, επαγγελματική είναι η ασθένεια η οποία προκλήθηκε ή επιδεινώθηκε από τη βαθμιαία και προοδευτική εξασθένηση και φθορά του οργανισμού του μισθωτού, εξαιτίας του είδους και της φύσης της συμφωνημένης εργασίας, υπό κανονικές συνθήκες ή έστω και δυσμενείς που είναι όμως συμφυείς με τη φύση της παρεχόμενης εργασίας, χωρίς τη μεσολάβηση βίαιου και αιφνίδιου εξωτερικού γεγονότος ξένου προς τον οργανισμό του παθόντος.⁶¹

⁵⁸ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 42.

⁵⁹ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 43.

⁶⁰ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 71.

⁶¹ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 27.

3.2. Ενωσιακό Δίκαιο

Σύμφωνα με το γενικό πλαίσιο της ΕΕ για την προστασία της υγείας στην εργασία, η εξασφάλιση υγιούς περιβάλλοντος εργασίας για έναν αριθμό εργαζομένων που υπερβαίνει τα 217 εκατομμύρια στην ΕΕ αποτελεί στρατηγικό στόχο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μαζί με τα κράτη – μέλη, τους κοινωνικούς εταίρους και τα άλλα θεσμικά όργανα και οργανισμούς της ΕΕ. Λόγω του ότι οι κίνδυνοι για την υγεία των εργαζομένων είναι παρόμοιοι σε όλη την ΕΕ, εκείνη μπορεί να βοηθήσει τα κράτη – μέλη να τους αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα διασφαλίζοντας παράλληλα ένα ισοδύναμο επίπεδο σε όλη την ΕΕ. Μάλιστα, η Συνθήκη για τη λειτουργία της ΕΕ (ΣΛΕΕ) δίνει στην Ένωση την αρμοδιότητα να ενθαρρύνει τη συνεργασία των κρατών – μελών και να εκδίδει οδηγίες για τον καθορισμό ελάχιστων απαιτήσεων σχετικά με τη βελτίωση του περιβάλλοντος εργασίας, με στόχο την προστασία της υγείας των εργαζομένων. Η δράση της ΕΕ, όσον αφορά την προστασία της υγείας των εργαζομένων, εντάσσεται στο πλαίσιο πολιτικής που περιλαμβάνει ένα σύνολο νομοθετικών διατάξεων οι οποίες καλύπτουν τους σημαντικότερους επαγγελματικούς κινδύνους και παρέχουν κοινούς ορισμούς, δομές και κανόνες που προσαρμόζουν τα κράτη – μέλη στις ειδικές εθνικές συνθήκες.⁶²

Επίσης, σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες διαθέσιμες εκτιμήσεις της ILO (ΔΟΕ), ο συνολικός αριθμός των θανατηφόρων επαγγελματικών ασθενειών το 2008 στην ΕΕ των 27 κρατών – μελών ήταν 159500, με κυρίαρχη αιτία θανάτου τον καρκίνο (95500 περιπτώσεις). Συγκεκριμένα, υπολογίζεται ότι το 4% - 8.5% του συνολικού αριθμού των καρκίνων οφείλεται στην επαγγελματική έκθεση,⁶³ ενώ ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας εκτιμά πως το 37% των οσφυαλγιών, το 16% της απώλειας ακοής, το 13% της χρόνιας αποφρακτικής πνευμονοπάθειας, το 10% του καρκίνου

⁶² Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία κατά την περίοδο 2014-2020, www.mlsi.gov.cy

⁶³ Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ό.π.

του πνεύμονα, αλλά και το 9.6% του συνόλου των θανάτων από καρκίνο οφείλονται στην εργασία.⁶⁴

Γι' αυτό το λόγο έχουν καταβληθεί μεγάλες προσπάθειες από την ΕΕ για την πρόληψη των επαγγελματικών ασθενειών, όπως με το να θεσπίσει νομοθεσία για τη ρύθμιση των χημικών προϊόντων και για την αντιμετώπιση της έκθεσης στα ηλεκτρομαγνητικά πεδία, με στόχο την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της ανθρώπινης υγείας. Έχουν, ακόμα, ληφθεί μη νομοθετικά μέτρα στα οποία περιλαμβάνονται η ενημέρωση, η ανταλλαγή ορθών πρακτικών, καθώς και η καθιέρωση πανευρωπαϊκών εκστρατειών ευαισθητοποίησης κάθε δύο χρόνια από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (EU-OSHA).⁶⁵

Επίσης, η συνδιάσκεψη της ΔΟΕ υιοθέτησε τη Σύμβαση 139/1974 που αφορά τον επαγγελματικό καρκίνο, καθώς και τη Σύσταση 147/1974. Με βάση τη Σύμβαση, η οποία όμως δεν έχει κυρωθεί από την Ελλάδα, τα κράτη που την επικυρώνουν θα πρέπει σε τακτά χρονικά διαστήματα να καθορίζουν τις καρκινογόνες ουσίες στις οποίες απαγορεύεται η έκθεση, καθώς και να προσπαθούν για την αντικατάσταση των ουσιών αυτών. Από την άλλη πλευρά, η Σύσταση περιέχει λεπτομερείς διατάξεις που αφορούν κυρίως τα μέτρα πρόληψης, την παρακολούθηση της υγείας των εργαζομένων, την πληροφόρησή τους, καθώς και τα μέτρα εφαρμογής αυτής.⁶⁶

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκδόσει τη Σύσταση 2003/670/ΕΚ της 19.09.2003 «Σχετικά με τον ευρωπαϊκό κατάλογο των επαγγελματικών ασθενειών», η οποία αντικαθιστά τη Σύσταση 90/326/ΕΟΚ της 22.05.1990 και περιλαμβάνει μια ευρεία επικαιροποίηση των ασθενειών που αναγνωρίζονται ως επαγγελματικές.⁶⁷ Μάλιστα, η Ελλάδα σε συμμόρφωση με τη Σύσταση αυτή εξέδωσε το Π.Δ. 41/2012, με το οποίο καθορίζεται εθνικός κατάλογος επαγγελματικών ασθενειών (Ε.Κ.Ε.Α.).

⁶⁴ Έτσι **Ζαβιτσάνος Α.**, Ατυχήματα στη δουλειά, Εφημερίδα Στέντορας 7 Ιουλίου 2018, σελ. 49.

⁶⁵ Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία κατά την περίοδο 2014-2020, <https://www.mlsi.gov.cy>

⁶⁶ Βλ. **Μικρούδης Γ.**, Το Εργατικό Ατύχημα Κατά το Ουσιαστικό και Δικονομικό Δίκαιο, 2012, σελ. 37.

⁶⁷ Βλ. Σύσταση της Επιτροπής 2003/670/ΕΚ, σχετικά με τον ευρωπαϊκό κατάλογο των επαγγελματικών ασθενειών (ΕΕ L 238/25.9.2003), <https://eur-lex.europa.eu>

Τέλος, αυτός ο κατάλογος των επαγγελματικών ασθενειών ταξινομείται στη βάση της αιτιώδους φύσης αυτών σε:

- **Ασθένειες που προκαλούνται από χημικούς παράγοντες**, όπως καρκίνος των πνευμόνων ο οποίος μπορεί να οφείλεται στο χρώμιο ή στις ενώσεις του.
- **Ασθένειες του δέρματος που προκαλούνται από ουσίες και παράγοντες που δεν περιλαμβάνονται σε άλλες θέσεις**, όπως καρκίνος του δέρματος ο οποίος μπορεί να οφείλεται στην αιθάλη.
- **Ασθένειες που προκαλούνται από την εισπνοή ουσιών και παραγόντων που δεν καταγράφονται σε άλλες θέσεις**, όπως καρκίνος των πνευμόνων λόγω εισπνοής σκόνης αμιάντου.
- **Λοιμώδεις και παρασιτικές ασθένειες**, όπως φυματίωση, τέτανος κ.ά.
- **Ασθένειες προκαλούμενες από φυσικούς παράγοντες**, όπως σύνδρομο του καρπιαίου σωλήνα ή βαρηκοΐα λόγω βλαπτικού θορύβου.⁶⁸

3.3. Διαφορές Μεταξύ Εργατικού Ατυχήματος και Επαγγελματικής Ασθένειας

Η επαγγελματική ασθένεια και το εργατικό ατύχημα δεν μπορούν να θεωρηθούν έννοιες ταυτόσημες, καθώς παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές μεταξύ τους που τα κάνουν να ξεχωρίζουν. Πρώτα απ' όλα, εργατικό ατύχημα, όπως έχουμε αναφέρει και σε προηγούμενο κεφάλαιο, θεωρείται το βίαιο συμβάν που επέρχεται στο μισθωτό εξαιτίας έκτακτης και αιφνίδιας επενέργειας εξωτερικού αιτίου ξένου προς τον οργανισμό του παθόντος, κατά την εκτέλεση της εργασίας του ή εξ αφορμής αυτής

⁶⁸ Βλ. ΦΕΚ Α 91/19.04.2012 Π.Δ. 41/2012 Διαθέσιμο στο: www.elinyae.gr

και το οποίο προκάλεσε στο μισθωτό ανικανότητα προς εργασία για παραπάνω από τέσσερις ημέρες ή το θάνατό του. Από την άλλη πλευρά, επαγγελματική νόσος θεωρείται εκείνη η οποία επέρχεται στο μισθωτό από τη φυσιολογική και προοδευτική εξασθένηση και φθορά του οργανισμού του, που εκδηλώθηκε ή επιδεινώθηκε υπό κανονικές συνθήκες εργασίας ή έστω και δυσμενείς, οι οποίες όμως είναι συμφυείς με τη φύση και το είδος της παρεχόμενης εργασίας. Από τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι η εμφάνιση επαγγελματικής νόσου δεν οφείλεται στην επενέργεια βίαιου συμβάντος, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του εργατικού ατυχήματος. Συνεπώς, η έλλειψη της βίαιης και αιφνίδιας επενέργειας εξωτερικού αιτίου αποτελεί το βασικό κριτήριο διάκρισης μεταξύ εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικής ασθένειας.⁶⁹

Άλλη σημαντική διαφορά μεταξύ εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικής ασθένειας θεωρείται το γεγονός ότι το εργατικό ατύχημα μπορεί να προκληθεί είτε κατά τη διάρκεια της εργασίας, είτε εξ αφορμής αυτής, ενώ στην περίπτωση της επαγγελματικής νόσου απαιτείται στενότερος δεσμός με την εργασιακή δραστηριότητα, με την έννοια ότι η εργασία πρέπει να είναι αυτή καθ'αυτή η αιτία της εκδήλωσης της νόσου. Επομένως, συνιστά επαγγελματική ασθένεια η προσβολή ακτινολόγου από λευχαιμία, λόγω των αυξημένων ποσοστών ακτινοβολίας στα οποία εκτιθόταν για χρόνια, ενώ αντίθετα η προσβολή γιατρού από καρκίνο του πνεύμονα, εξαιτίας του καπνίσματος στο οποίο κατέφευγε προκειμένου να μειώσει το εργασιακό του άγχος, δε συνιστά επαγγελματική ασθένεια. Με άλλα λόγια, στο εργατικό ατύχημα η προσφερόμενη εργασία είναι η αιτία της έκθεσης στον κίνδυνο και η αφορμή του βλαπτικού γεγονότος, ενώ στην επαγγελματική νόσο η εργασία αποτελεί τόσο την αιτία όσο και την αφορμή του βλαπτικού γεγονότος.⁷⁰

Επίσης, μια εξίσου ουσιώδης διαφορά μεταξύ εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικής ασθένειας αποτελεί το γεγονός ότι στην ελληνική έννομη τάξη οι επαγγελματικές ασθένειες δεν αντιμετωπίζονται στα πλαίσια του εργατικού δικαίου, όπως συμβαίνει με τα εργατικά ατυχήματα, αλλά εντάσσονται στο δίκαιο της κοινωνικής ασφάλισης. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 40 του Κανονισμού Ασθενείας του ΙΚΑ, όπως αυτός ίσχυε πριν την τροποποίησή του, ο ασφαλισμένος

⁶⁹ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, Το Εργατικό Ατύχημα Κατά το Ουσιαστικό και Δικονομικό Δίκαιο, 2012, σελ. 71.

⁷⁰ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, .ό.π., σελ. 72-73.

έπρεπε να έχει προσβληθεί από οξεία ή χρόνια δηλητηρίαση ή νόσο, η οποία περιλαμβανόταν στον κατάλογο του ΙΚΑ, προκειμένου να χαρακτηριστεί ως επαγγελματική ασθένεια, καθώς και να έχει απασχοληθεί στις επιχειρήσεις ή επαγγέλματα που περιγράφονταν σε αυτόν για χρονικό διάστημα ίσο με αυτό που αναφέρεται για κάθε ασθένεια. Αντίθετα, το εργατικό ατύχημα ορίζει δικαίωμα λήψης ασφαλιστικών παροχών ανεξάρτητα από το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο παθών απασχολήθηκε σε προηγούμενη εργασία. Δηλαδή, αρκεί έστω και μια ημέρα ασφάλισης του παθόντος, προκειμένου να λάβει εκείνος τις ασφαλιστικές παροχές εξαιτίας του εργατικού ατυχήματος.⁷¹

Μία ακόμα σημαντική διαφορά μεταξύ εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικής ασθένειας είναι ότι για τις επαγγελματικές ασθένειες δεν προβλέπεται αυτοτελής υποχρέωση αναγγελίας στην επιθεώρηση εργασίας, παρά μόνο υποχρεωτική αναγγελία αυτών στο ΙΚΑ, δικαίωμα έρευνας από το ΙΚΑ με συμμετοχή και εκπροσώπου της επιθεώρησης εργασίας, καθώς και υποχρεωτικές ανακοινώσεις των επαγγελματικών ασθενειών του προηγούμενου έτους στον Υπουργό Εργασίας.⁷²

Ωστόσο, καλό είναι να αναφέρουμε ότι παρ'όλες τις διαφορές που παρουσιάζουν μεταξύ τους, υπάρχει πιθανότητα η επαγγελματική ασθένεια να συνιστά εργατικό ατύχημα. Αυτό μπορεί να συμβεί μόνο όταν αυτή εκδηλώθηκε ή επιδεινώθηκε από εξωτερικό, αιφνίδιο και βίαιο γεγονός, όπως οι δυσμενείς και ανώμαλες συνθήκες που δεν είναι συμφυείς με τη φύση της παρεχόμενης εργασίας ή η μη αντιμετώπιση από την πλευρά του εργοδότη δυσμενών συνθηκών εργασίας μετά την εμφάνιση της ασθένειας ή ακόμα και η μη αποτροπή της επιδείνωσης αυτής. Τέτοιο παράδειγμα αποτελεί και η εκδήλωση καρκίνου σε ναυτικό, ο οποίος γνωστοποίησε τα συμπτώματα που είχε στον πλοίαρχο, όμως ο τελευταίος δεν έδωσε τη δέουσα προσοχή και δεν ενήργησε για την άμεση αποναυτολόγηση του ναυτικού και την εισαγωγή του στο νοσοκομείο. Αντίθετα, εξακολούθησε να τον απασχολεί επί τρίμηνο παραβιάζοντας έτσι την υποχρέωση πρόνοιάς του (άρθρο 662 ΑΚ), με συνέπεια να συμβάλει στην περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης της υγείας του

⁷¹ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, ό.π., σελ. 73.

⁷² Βλ. *Κουκιάδης Ι.*, Εργατικό Δίκαιο Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις και το Δίκαιο της Ευελιξίας της Εργασίας, Η' έκδ., 2017, σελ. 642.

ναυτικού, αφού στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν επιτρεπόταν να αξιωθεί η συνέχιση της απασχόλησής του.⁷³

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

4.1. Εισαγωγή στην Προστασία της Υγείας και της Ασφάλειας των Εργαζομένων

Η προστασία της υγείας και της σωματικής ακεραιότητας των εργαζομένων κατά τη διάρκεια της εργασίας αποτέλεσε έναν από τους βασικούς σκοπούς του εργατικού δικαίου.⁷⁴ Συγκεκριμένα, η υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας ήταν ένα από τα πρώτα θέματα που ρύθμισε το εργατικό δίκαιο, τόσο στην Ελλάδα, όσο και σε διεθνές επίπεδο.⁷⁵ Επίσης, η γένεση του εργατικού δικαίου συνδέθηκε τόσο με την προστασία της υγείας και της ασφάλειας ορισμένων ευαίσθητων ομάδων εργαζομένων, όπως είναι οι γυναίκες και οι ανήλικοι, όσο και με τη θέσπιση μέτρων για την αντιμετώπιση των κινδύνων που απειλούν την υγεία και την ασφάλεια των μισθωτών. Αυτό όμως δεν περιλαμβάνει μόνο την ανθρωπιστική διάσταση αλλά και την οικονομική, δεδομένου ότι τα εργατικά ατυχήματα και οι επαγγελματικές ασθένειες συνεπάγονται κόστος με το οποίο επιβαρύνονται τόσο οι επιχειρήσεις, όσο και το κοινωνικό σύνολο γενικότερα.⁷⁶

Στη σημερινή εποχή που η οικονομία της χώρας μας αντιμετωπίζει πολύ σημαντικά προβλήματα, η υγιεινή και ασφάλεια στους χώρους εργασίας δεν αποτελεί, δυστυχώς, προτεραιότητα για τους εργοδότες, με αποτέλεσμα πολλές φορές να παρατηρείται ανυπαρξία μέσωσ ατομικής προστασίας ή ακόμα και έλλειψη τήρησης των στοιχειωδών κανόνων ασφαλείας, επειδή θεωρούνται δαπανηροί. Όμως, με αυτό τον

⁷³ Βλ. *Μικρούδης Γ.*, Το Εργατικό Ατύχημα Κατά το Ουσιαστικό και Δικονομικό Δίκαιο, 2012, σελ. 38.

⁷⁴ Βλ. *Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ.*, Ατομικό Εργατικό Δίκαιο, 2011, σελ. 788.

⁷⁵ Βλ. *Ληξουριώτης Ι.*, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 5^η έκδ., 2017, σελ. 693.

⁷⁶ Βλ. *Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ.*, ό.π., σελ. 788.

τρόπο η υγεία και η σωματική ακεραιότητα των εργαζομένων τίθενται σε μεγάλο κίνδυνο και αν λάβουμε υπόψη το γεγονός ότι οι περισσότεροι εργαζόμενοι σήμερα δουλεύουν κάτω από συνθήκες έντονης πίεσης, είτε λόγω αυξημένου φόρτου εργασίας, είτε λόγω ανασφάλειας που βιώνουν στο χώρο εργασίας, μπορεί κανείς να προσδιορίσει εύκολα το πλαίσιο υπό το οποίο προκαλούνται σήμερα εργατικά ατυχήματα. Ωστόσο και σε διεθνές επίπεδο τα πράγματα δε φαίνεται να είναι καλύτερα, καθώς σύμφωνα με τη ΔΟΕ κάθε χρόνο 2.34 εκατομμύρια άνθρωποι χάνουν τη ζωή τους από εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές νόσους που οφείλονται στην εργασία. Τέλος, με βάση τα τελευταία στοιχεία της Eurostat, τα οποία αναφέρονται στο έτος 2015, σημειώθηκε αύξηση του αριθμού των θανατηφόρων εργατικών ατυχημάτων (3876 στον αριθμό), δηλαδή 120 περισσότερα από το έτος 2014.⁷⁷

4.2. Διεθνής και Κοινοτική Νομοθεσία για την Υγιεινή και Ασφάλεια της Εργασίας

4.2.1. Νομοθεσία σε επίπεδο διεθνούς δικαίου

Το θέμα της διαφύλαξης της υγείας και της σωματικής ακεραιότητας των εργαζομένων στην εργασία αποτελεί ένα από τα βασικά αντικείμενα κανονιστικής δραστηριότητας της ΔΟΕ από τα πρώτα χρόνια δημιουργίας της. Πρέπει να αναφέρουμε ότι η ΔΟΕ δημιουργήθηκε στο τέλος του Μεγάλου Πολέμου με τη Συνθήκη των Βερσαλλιών το 1919 και ήδη πριν από την ίδρυσή της, η διεθνής κοινωνία είχε ευαισθητοποιηθεί στα θέματα της υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία, καθώς δύο Διεθνείς Συνδιασκέψεις που πραγματοποιήθηκαν το 1905 και 1906 στη Βέρνη υιοθέτησαν δύο διεθνείς Συμβάσεις. Η μία αφορούσε την

⁷⁷ Βλ. *Ζαβιτσάνος Α.*, Ατυχήματα στη δουλειά, Εφημερίδα Στέντορας 7 Ιουλίου 2018, σελ. 16, 49.

απαγόρευση της χρήσης του λευκού (κίτρινου) φωσφόρου στη βιομηχανία και η άλλη τη ρύθμιση της νυκτερινής εργασίας των γυναικών. Κατά την πρώτη Διεθνή Συνδιάσκεψη Εργασίας υιοθετήθηκε η υπ' αριθ. 3 Διεθνής Σύμβαση Εργασίας για την προστασία της εγκύου εργαζόμενης, καθώς και δύο Διεθνείς Συστάσεις Εργασίας από τις οποίες η μία αφορούσε την προστασία από τον ανθρακικό μόλυβδο και η άλλη την προστασία από τον άνθρακα. Από τότε μέχρι σήμερα υπάρχουν τουλάχιστον 70 κείμενα ΔΣΕ ή Συστάσεων, τα οποία παρεμβαίνουν προστατευτικά στο πεδίο της υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας. Επίσης, στο σημείο αυτό μπορούμε να αναφέρουμε και κάποιες σημαντικές ΔΣΕ, όπως η υπ' αριθ. 13 ΔΣΕ του 1921 για την προστασία από τον ανθρακικό μόλυβδο (Ν.2994/1922 που εκδόθηκε προς εφαρμογή της), η υπ' αριθ. 115 ΔΣΕ του 1960 για την προστασία από την ιονίζουσα ακτινοβολία (Ν.1181/1981), η υπ' αριθ. 139 ΔΣΕ για την προστασία από τον επαγγελματικό καρκίνο (δεν έχει κυρωθεί από την Ελλάδα), η υπ' αριθ. 148 ΔΣΕ του 1977 για την προστασία των εργαζομένων από τους επαγγελματικούς κινδύνους που οφείλονται στην ατμοσφαιρική μόλυνση, στο θόρυβο και στους κραδασμούς στους χώρους εργασίας (δεν έχει κυρωθεί από την Ελλάδα), καθώς και η υπ' αριθ. 155 ΔΣΕ του 1981 για την ασφάλεια και υγεία των εργαζομένων στο χώρο εργασίας (που δεν έχει κυρωθεί από την Ελλάδα).⁷⁸

4.2.2. Νομοθεσία σε επίπεδο κοινοτικού δικαίου

Όσον αφορά την Ευρώπη, η προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων στον εργασιακό χώρο αποτελεί βασική αρχή της κοινοτικής κοινωνικής πολιτικής και στοχεύει στην πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός εμφανίστηκαν, ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '70 και από τις αρχές της δεκαετίας του '80, οι πρώτες αποσπασματικές κανονιστικές παρεμβάσεις της Κοινότητας για θέματα υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία. Μεταξύ αυτών, η Οδηγία 76/579/EURATOM που αφορά τον καθορισμό των αναθεωρημένων βασικών κανόνων προστασίας της υγείας του

⁷⁸ Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 5^η έκδ., 2017, σελ. 694-695.

πληθυσμού και των εργαζομένων έναντι των κινδύνων που προκύπτουν από ιοντίζουσες ακτινοβολίες, η οποία όμως έχει καταργηθεί με νεότερες Οδηγίες, καθώς και η Οδηγία 80/1107/ΕΟΚ για την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που παρουσιάζονται με την έκθεσή τους σε χημικά, φυσικά και βιολογικά μέσα κατά τη διάρκεια της εργασίας. Επίσης, στα τέλη της δεκαετίας του '80 εκδόθηκε η πρώτη βασική Οδηγία – πλαίσιο 89/391/ΕΟΚ σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων κατά την εργασία. Για την εφαρμογή αυτής της Οδηγίας εκδόθηκαν μια σειρά από ειδικότερες κοινοτικές Οδηγίες, με πιο σημαντικές την Οδηγία 89/654/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 30^{ης} Νοεμβρίου 1989 σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές υγείας και ασφάλειας στους χώρους εργασίας, την Οδηγία 89/655/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 30^{ης} Νοεμβρίου 1989 σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές υγείας και ασφάλειας για τη χρησιμοποίηση εξοπλισμού από τους εργαζόμενους κατά την εργασία, η οποία ωστόσο τροποποιήθηκε με την Οδηγία 95/63/ΕΚ, την Οδηγία 89/656/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 30^{ης} Νοεμβρίου 1989 σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές υγείας και ασφάλειας για τη χρήση εξοπλισμών ατομικής προστασίας από τους εργαζόμενους κατά την εργασία, την Οδηγία 90/394/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 28^{ης} Ιουνίου 1990 σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες κατά την εργασία, καθώς και την Οδηγία 92/85/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 19^{ης} Οκτωβρίου 1992 σχετικά με την εφαρμογή μέτρων που αποβλέπουν στη βελτίωση της υγείας και ασφάλειας των εγκύων, λεχώνων και γαλουχουσών εργαζομένων κατά την εργασία. Επιπλέον, η Οδηγία – πλαίσιο 89/391/ΕΟΚ εισήγαγε ως βασικά στοιχεία της αντιμετώπισης του σημαντικού θέματος της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων την εργοδοτική ευθύνη, την πρόληψη, την εκπαίδευση και την πληροφόρησή τους, όπως και την ενημέρωση και συμμετοχή των εκπροσώπων αυτών.⁷⁹

Ωστόσο, εκτός από την Οδηγία – πλαίσιο 89/391/ΕΟΚ και τις ειδικές οδηγίες που εκδόθηκαν προς εφαρμογή της, από τότε μέχρι σήμερα εξακολουθούν να εκδίδονται και άλλες Οδηγίες που αφορούν διάφορες ειδικότερες πλευρές του ζητήματος της υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η Οδηγία 91/382/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 25^{ης} Ιουνίου 1991 για την τροποποίηση της Οδηγίας 83/477/ΕΟΚ, που αφορά την προστασία των εργαζομένων από τους

⁷⁹ Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 695-696.

κινδύνους που οφείλονται στην έκθεσή τους στον αμίαντο κατά τη διάρκεια της εργασίας, η Οδηγία 92/29/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 31^{ης} Μαρτίου 1992 σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές υγείας και ασφάλειας για την προώθηση βελτιωμένης ιατρικής περίθαλψης στα πλοία, καθώς και η Οδηγία 2000/39/ΕΚ της Επιτροπής της 8^{ης} Ιουνίου 2000 για τη θέσπιση πρώτου καταλόγου ενδεικτικών οριακών τιμών επαγγελματικής έκθεσης, κατ'εφαρμογή της Οδηγίας 98/24/ΕΚ του Συμβουλίου που αφορά την προστασία της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων από κινδύνους οφειλόμενους σε χημικούς παράγοντες.⁸⁰

4.3. Ελληνικό Θεσμικό Πλαίσιο για την Υγιεινή και Ασφάλεια των Εργαζομένων

4.3.1. Διατάξεις του αστικού κώδικα για την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων

Με βάση το άρθρο 662 ΑΚ, ο εργοδότης οφείλει να διαρρυθμίζει τα σχετικά με την εργασία και το χώρο της, καθώς και τα σχετικά με τη διαμονή, τις εγκαταστάσεις και τα μηχανήματα ή εργαλεία, έτσι ώστε να προστατεύεται η ζωή και η υγεία του εργαζόμενου.⁸¹ Αυτή η γενικής εφαρμογής διάταξη αποτελεί εκδήλωση της γενικότερης υποχρέωσης του εργοδότη να μεριμνά για την προστασία του προσώπου του μισθωτού, η οποία αναφέρεται ως υποχρέωση πρόνοιας του εργοδότη προς το μισθωτό και θεωρείται αντιστάθμισμα της υποχρέωσης πίστης του μισθωτού προς τον εργοδότη. Η υποχρέωση πρόνοιας εκφράζεται κυρίως με τις ειδικότερες εργοδοτικές υποχρεώσεις για σεβασμό κάθε στοιχείου της προσωπικότητας των εργαζομένων, για λήψη κατάλληλων μέτρων προς αποφυγή εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας και γενικότερα για άσκηση του διευθυντικού δικαιώματος μέσα στα όρια

⁸⁰ Βλ. *Ληξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 699.

⁸¹ Βλ. *Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ.*, Ατομικό Εργατικό Δίκαιο, 2011, σελ. 789.

της νομιμότητας.⁸² Επίσης, κατά την άσκηση του διευθυντικού δικαιώματος ο εργοδότης οφείλει να λαμβάνει υπόψη την κατάσταση της υγείας του εργαζόμενου με σκοπό να αποφεύγεται η επιβάρυνσή της, όπως επίσης έχει και την υποχρέωση να ενημερώνει τους εργαζόμενους για τους κινδύνους που προκύπτουν κατά την εκτέλεση της εργασίας και να δίνει κατάλληλες οδηγίες για την πρόληψη των επαγγελματικών κινδύνων. Επιπλέον, τα άρθρα 660, 661 και 663 ΑΚ προβλέπουν ειδικές εργοδοτικές υποχρεώσεις προς τους εργαζόμενους που ζουν σε κατοικία του εργοδότη και οι οποίες έχουν να κάνουν με τις συνθήκες της διαβίωσής τους, καθώς και με την περίθαλψή τους σε περίπτωση ασθένειας.⁸³

4.3.2. Ειδικές νομοθετικές διατάξεις για την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων

Στις αρχές της δεύτερης δεκαετίας του 20^{ου} αιώνα έκανε την εμφάνισή της η ελληνική νομοθεσία που αφορούσε το ζήτημα της υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων κατά τη διάρκεια της εργασίας και η οποία περιελάμβανε ένα πλήθος ειδικότερων νομοθετικών διατάξεων για την προστασία συγκεκριμένων κατηγοριών προσώπων, επαγγελματιών και κλάδων δραστηριότητας. Μεταξύ αυτών των διατάξεων ήταν το ΒΔ της 25.8.1920 «περί κωδικοποίησης των περί υγιεινής και ασφάλειας των εργατών διατάξεων», καθώς και το ΠΔ 14/22.3.1934 «περί υγιεινής και ασφάλειας των εργατών και υπαλλήλων των πάσης φύσεως βιομηχανικών και βιοτεχνικών εργοστασίων, εργαστηρίων κ.ά.», με το οποίο αντιμετωπίστηκε πιο συστηματικά το ζήτημα της υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας.⁸⁴ Επίσης, άλλες ειδικότερες νομοθετικές διατάξεις σχετικές με την υγιεινή και ασφάλεια στην εργασία αφορούν συγκεκριμένα επαγγέλματα, όπως το ΠΔ 778/80 για την ασφάλεια των μισθωτών που ασχολούνται σε οικοδομικές εργασίες, ή συγκεκριμένους κλάδους δραστηριότητας, όπως ο Ν.1396/1983 για τη λήψη μέτρων ασφαλείας στις οικοδομές, το ΠΔ 70/1990

⁸² Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 5^η έκδ., 2017, σελ. 582-583.

⁸³ Βλ. *Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ.*, Ατομικό Εργατικό Δίκαιο, 2011, σελ. 790.

⁸⁴ Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 5^η έκδ., 2017, σελ. 700.

για την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων σε ναυπηγικές εργασίες και το ΠΔ 30/10/1924 περί κανονισμού όρων εργασίας σε εργαστήρια και αποθήκες σύκων. Τέλος, άλλα δύο σημαντικά νομοθετήματα για την προστασία από συγκεκριμένες βλαπτικές ουσίες ή εκπομπές αποτελούν το ΠΔ 1179/1980 περί προστασίας της υγείας των εργαζομένων των εκτεθειμένων στο μονομερές βινυλοχλωρίδιον, κατ'εφαρμογή της Οδηγίας 78/610/ΕΟΚ, καθώς και ο Ν.61/1975 «περί προστασίας των εργαζομένων εκ των κινδύνων των προερχομένων εκ της χρήσης βενζολίου ή προϊόντων περιεχόντων βενζόλιο».⁸⁵

4.3.3. Ειδικοί θεσμοί πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου και των επαγγελματικών ασθενειών στις επιχειρήσεις

Σημαντικό κεφάλαιο στο ζήτημα της υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας αποτέλεσε ο Ν.1568/1985 «Υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων», ο οποίος συμπεριέλαβε σπουδαίες καινοτομίες και ταυτόχρονα εναρμόνισε το ελληνικό δίκαιο με τις απαιτήσεις που είχε ήδη θέσει το δίκαιο της ΕΕ. Συγκεκριμένα, με τις διατάξεις του Νόμου αυτού εισήχθησαν νέα κριτήρια και αρχές ως προς το σχεδιασμό των χώρων εργασίας, την κατάρτιση σχεδίου διαφυγής και διάσωσης, τη λήψη μέτρων για τη συνεχή συντήρηση των χώρων εργασίας και προβλέφθηκαν ρυθμίσεις σχετικά με την πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου από μηχανές, από μηχανικούς και ηλεκτρικούς κινδύνους, καθώς και από χημικούς, φυσικούς και βιολογικούς παράγοντες. Επίσης, ο εργοδότης υποχρεούται να λαμβάνει μέτρα προστασίας για την αποφυγή της έκθεσης των εργαζομένων σε παράγοντες επικίνδυνους για την υγεία και την ασφάλειά τους, να υποβάλλει τους εργαζόμενους σε τακτικό ιατρικό έλεγχο, καθώς και να τους ενημερώνει για την επικινδυνότητα των παραγόντων στους οποίους εκτίθενται.⁸⁶

⁸⁵ Βλ. *Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ.*, Ατομικό Εργατικό Δίκαιο, 2011, σελ. 791.

⁸⁶ Βλ. *Ληξουριώτης Ι.*, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 5^η έκδ., 2017, σελ. 701.

Επιπρόσθετα, ο Ν.1568/1985 προέβλεψε τη δημιουργία υπηρεσιών προστασίας και πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου και των επαγγελματικών ασθενειών μέσα στις επιχειρήσεις και εισήγαγε ειδικούς θεσμούς πρόληψης, όπως το γιατρό εργασίας και τον τεχνικό ασφαλείας, με το άρθρο 4 αυτού. Πρέπει να σημειωθεί ότι η πρόβλεψη χρησιμοποίησης γιατρού εργασίας και τεχνικού ασφαλείας στις επιχειρήσεις κάλυπτε όλες τις επιχειρήσεις που απασχολούσαν προσωπικό άνω των 50 ατόμων, όπως και ότι η υποχρέωση απασχόλησης των δύο παραπάνω ειδικοτήτων συσχετίζεται με την κατάταξη των επιχειρήσεων σε τρεις κατηγορίες (Α', Β', Γ'), με σκοπό αυτή να κατατάσσεται ανάλογα με την επικινδυνότητα του αντικειμένου της εργασίας στην υγεία και ασφάλεια του προσωπικού. Επιπλέον, η κατάταξη των επιχειρήσεων σε κατηγορίες και το μέγεθος αυτών ως προς το προσωπικό που απασχολούν παίζουν ρόλο, έτσι ώστε να καθοριστεί το απαιτούμενο επίπεδο γνώσεων του τεχνικού ασφαλείας, καθώς και να ρυθμιστεί το ζήτημα του χρόνου απασχόλησης του γιατρού εργασίας και του τεχνικού ασφαλείας. Τέλος, με τα νεότερα νομοθετήματα που συμπλήρωσαν το Ν.1568/1985, πέρα από τους θεσμούς του γιατρού εργασίας και του τεχνικού ασφαλείας, εισήχθη και ο θεσμός των Εξωτερικών Υπηρεσιών Προστασίας και Πρόληψης (ΕΞ.Υ.Π.Π.).⁸⁷

4.3.3.1. Γιατρός εργασίας

Μία από τις βασικότερες υποχρεώσεις του γιατρού εργασίας είναι η παροχή υποδείξεων και συμβουλών στον εργοδότη, στους εργαζόμενους και τους εκπροσώπους τους, γραπτά ή προφορικά, σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται για τη σωματική και ψυχική υγεία των μισθωτών. Πιο συγκεκριμένα, ο γιατρός εργασίας είναι υπεύθυνος για διάφορα θέματα, όπως να συμβουλεύει για το σχεδιασμό και προγραμματισμό της παραγωγικής διαδικασίας, κατασκευής και συντήρησης εγκαταστάσεων σύμφωνα με τους κανόνες υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων, για τη φυσιολογία και ψυχολογία της εργασίας, για τη λήψη μέτρων προστασίας κατά την εισαγωγή και χρήση υλών, για τη διαμόρφωση των θέσεων και

⁸⁷ Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 701-704.

του περιβάλλοντος εργασίας, για την οργάνωση υπηρεσίας παροχής πρώτων βοηθειών, καθώς και για την αρχική τοποθέτηση και αλλαγή θέσης εργασίας για λόγους υγείας. Εκτός από αυτά, ο γιατρός εργασίας προβαίνει σε προληπτικό ιατρικό έλεγχο των εργαζομένων σχετικό με τη θέση εργασίας τους, αμέσως μετά την πρόσληψή τους ή την αλλαγή θέσης εργασίας, μεριμνά για τη διενέργεια ιατρικών εξετάσεων, καθώς και καταχωρεί και αξιολογεί τα αποτελέσματα αυτών. Επιπλέον, ο γιατρός εργασίας θα πρέπει να επιβλέπει την εφαρμογή των μέτρων προστασίας της υγείας των εργαζομένων και πρόληψης των εργατικών ατυχημάτων, να επιθεωρεί τακτικά τις θέσεις εργασίας και να αναφέρει οποιαδήποτε παράλειψη ή να προτείνει μέτρα αντιμετώπισης των παραλείψεων και να επιβλέπει την εφαρμογή τους, καθώς και να ερευνά τις αιτίες των επαγγελματικών ασθενειών και να προτείνει μέτρα για την πρόληψη αυτών.⁸⁸

Κύρια υποχρέωση του γιατρού εργασίας κάθε επιχείρησης είναι να τηρεί ιατρικό φάκελο για κάθε εργαζόμενο, όπου περιλαμβάνεται ατομικό βιβλιário επαγγελματικού κινδύνου και στο οποίο αναγράφονται τα αποτελέσματα των ιατρικών και εργαστηριακών εξετάσεων του κάθε εργαζόμενου κάθε φορά που υποβάλλεται σε αντίστοιχες εξετάσεις. Τέλος, ο γιατρός εργασίας θα πρέπει να κατέχει και να ασκεί την ειδικότητα της ιατρικής της εργασίας, όπως αυτή πιστοποιείται από τον οικείο ιατρικό σύλλογο.⁸⁹

4.3.3.2. Τεχνικός ασφαλείας

Ο τεχνικός ασφαλείας είναι το θεσμικό όργανο της επιχείρησης που παρέχει στον εργοδότη υποδείξεις και συμβουλές, γραπτά ή προφορικά, σε θέματα που αφορούν την υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας και την πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων. Συμβουλεύει τον εργοδότη σε θέματα σχεδιασμού, προγραμματισμού, κατασκευής και συντήρησης των εγκαταστάσεων, ελέγχει την ασφάλεια των εγκαταστάσεων και των τεχνικών μέσων πριν από τη λειτουργία τους, των παραγωγικών διαδικασιών και

⁸⁸ Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 708-709.

⁸⁹ Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 709-710.

μεθόδων εργασίας πριν από την εφαρμογή τους και επιβλέπει την εφαρμογή των μέτρων υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας και πρόληψης των εργατικών ατυχημάτων.⁹⁰ Ο τεχνικός ασφαλείας μαζί με το γιατρό εργασίας ή την ΕΞ.Υ.Π.Π. συντάσσουν μια γραπτή εκτίμηση των υφισταμένων κινδύνων για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία, η οποία τίθεται με ευθύνη του εργοδότη στη διάθεση εκπροσώπων των εργαζομένων. Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του οφείλει να τηρεί το επιχειρησιακό απόρρητο, όπως και κατά την άσκηση του έργου του έχει ηθική ανεξαρτησία απέναντι στους εργαζόμενους και στον εργοδότη.⁹¹ Επίσης, πρέπει να διαθέτει συγκεκριμένα προσόντα που σχετίζονται ανάλογα με την κατηγορία της επιχείρησης που θα τον απασχολήσει, ενώ καθορίζονται από το νόμο οι ειδικότητες των τεχνικών ασφαλείας κατά δραστηριότητα επιχειρήσεων. Ειδικότερα, στις επιχειρήσεις κατηγορίας Α΄, οι οποίες απασχολούν λιγότερους από 50 εργαζόμενους, ο εργοδότης έχει υποχρέωση να χρησιμοποιεί τεχνικό ασφαλείας, ενώ στις επιχειρήσεις κατηγορίας Β΄ και Γ΄ μπορεί να αναθέτει υπό προϋποθέσεις τα καθήκοντα αυτά σε εργαζόμενους που ήδη εργάζονται με πλήρες ωράριο στην επιχείρηση, επιμορφώνοντάς τους όμως ανάλογα.⁹² Ωστόσο, ο εργοδότης μπορεί να αναθέσει τα καθήκοντα τεχνικού ασφαλείας όχι μόνο σε εργαζόμενους της επιχείρησης, αλλά και σε άτομα εκτός επιχείρησης, καθώς και να συνάψει σύμβαση με τις ΕΞ.Υ.Π.Π. ή να αναλάβει ο ίδιος τα καθήκοντα τεχνικού ασφαλείας, πάντα υπό προϋποθέσεις και εφόσον έχει επιμορφωθεί κατάλληλα.⁹³

4.3.3.3. ΕΞ.Υ.Π.Π.

Ο θεσμός των Εξωτερικών Υπηρεσιών Προστασίας και Πρόληψης προβλέφθηκε με το άρθρο 5 ΠΔ 17/1996, ενώ ο καθορισμός των όρων ίδρυσης και λειτουργίας τους έγινε με το ΠΔ 95/1999 και είχε ως σκοπό να δώσει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις

⁹⁰ Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 707.

⁹¹ Βλ. *Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ.*, *Ατομικό Εργατικό Δίκαιο*, 2011, σελ. 800.

⁹² Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, *Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις*, 5^η έκδ., 2017, σελ. 707-708.

⁹³ Βλ. *Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ.*, *Ατομικό Εργατικό Δίκαιο*, 2011, σελ. 800-801, *Αηξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 708.

να απευθύνονται σε εξειδικευμένα γραφεία για την κάλυψη θέσεων γιατρού εργασίας και τεχνικού ασφαλείας. Οι διατάξεις για τις ΕΞ.Υ.Π.Π. περιλαμβάνονται στο Ν.3850/2010 «Κώδικας νόμων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων», όπου ορίζεται ότι οι υπηρεσίες γιατρού εργασίας και τεχνικού ασφαλείας μπορούν να παρέχονται σε μια επιχείρηση και από ατομικές επιχειρήσεις ή νομικά πρόσωπα εκτός επιχείρησης, τα οποία θα ονομάζονται Εξωτερικές Υπηρεσίες Προστασίας και Πρόληψης. Οι ΕΞ.Υ.Π.Π. ασκούν τις αρμοδιότητες του γιατρού εργασίας και του τεχνικού ασφαλείας και έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις αυτών σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ. 1 Ν.3850/2010. Τέλος, υποχρεούνται να κατέχουν σχετική άδεια για να λειτουργούν νόμιμα σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.3850/2010, ενώ συνδέονται με την επιχείρηση με γραπτή σύμβαση που κοινοποιείται στην αρμόδια Επιθεώρηση Εργασίας και στους εκπροσώπους των εργαζομένων ή ανακοινώνεται στους εργαζόμενους της επιχείρησης.⁹⁴

4.4. Υποχρεώσεις Εργοδότη και Εργαζόμενου για την Πρόληψη Κινδύνου κατά την Άσκηση του Δικαιώματος της Εργασίας

4.4.1. Εργοδοτικές υποχρεώσεις

Οι βασικές εργοδοτικές υποχρεώσεις περιλαμβάνουν τη λήψη μέτρων που απαιτούνται με σκοπό οι εργαζόμενοι και οι τρίτοι που βρίσκονται στους χώρους εργασίας να εξασφαλίζονται από κάθε κίνδυνο που μπορεί να απειλήσει την υγεία ή την ασφάλειά τους. Η ανάθεση καθηκόντων γιατρού εργασίας ή τεχνικού ασφαλείας σε ΕΞ.Υ.Π.Π. ή σε άτομα εκτός επιχείρησης δεν απαλλάσσει τον εργοδότη από την υποχρέωση πρόνοιας που έχει απέναντι στους εργαζόμενους. Στο πλαίσιο αυτό ο εργοδότης υποχρεούται, σύμφωνα με το άρθρο 42 παρ. 3 Ν.3850/2010, να φροντίζει ώστε τα μέτρα για την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων να

⁹⁴ Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 710-711.

προσαρμόζονται ανάλογα με τις μεταβολές των περιστάσεων και να επιδιώκει τη βελτίωση των υφιστάμενων καταστάσεων, να επιβλέπει τη σωστή εφαρμογή των μέτρων υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων, να γνωστοποιεί στους εργαζόμενους τον επαγγελματικό κίνδυνο από την εργασία τους, να εξασφαλίζει τη συντήρηση και την παρακολούθηση της ασφαλούς λειτουργίας μέσων και εγκαταστάσεων, καθώς και να ενθαρρύνει την επιμόρφωση και εκπαίδευση των εργαζομένων και των εκπροσώπων τους σε θέματα σχετικά με την υγιεινή και ασφάλεια στην εργασία. Επίσης, τα μέτρα αυτά θα πρέπει να συνδυάζονται με τις γενικές αρχές πρόληψης, όπως την αποφυγή των κινδύνων, την εκτίμηση των κινδύνων που δεν μπορούν να αποφευχθούν, την προσαρμογή στις τεχνικές εξελίξεις, όπως και την παροχή των κατάλληλων οδηγιών στους εργαζόμενους.⁹⁵

4.4.2. Υποχρεώσεις του εργαζόμενου

Κάθε εργαζόμενος εκτός από την υποχρέωση πίστης που έχει έναντι του εργοδότη, έχει υποχρέωση να εφαρμόζει τους κανόνες υγείας και ασφάλειας και να φροντίζει ανάλογα με τις δυνατότητές του για την ασφάλεια και την υγεία του, καθώς και για την ασφάλεια και υγεία των άλλων ατόμων που επηρεάζονται από τις πράξεις ή παραλείψεις του κατά την εργασία, σύμφωνα με την εκπαίδευσή του και τις κατάλληλες οδηγίες του εργοδότη του. Πιο συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι οφείλουν να χρησιμοποιούν σωστά τις μηχανές, τα εργαλεία, τις συσκευές, τα μεταφορικά και άλλα μέσα, να μη θέτουν εκτός λειτουργίας ή να μετατοπίζουν αυθαίρετα τους μηχανισμούς ασφαλείας των μηχανών, συσκευών ή εργαλείων και να τους χρησιμοποιούν σωστά, να κάνουν σωστή χρήση του ατομικού προστατευτικού εξοπλισμού που έχουν στη διάθεσή τους και μετά από τη χρήση του να τον τακτοποιούν στη θέση του, να αναφέρουν αμέσως στον εργοδότη και σε όσους ασκούν αρμοδιότητες γιατρού εργασίας και τεχνικού ασφαλείας όλες τις καταστάσεις που μπορεί να παρουσιάζουν άμεσο και σοβαρό κίνδυνο για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, ή κάθε έλλειψη που διαπιστώνεται στα συστήματα

⁹⁵ Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 711-713.

προστασίας, καθώς και να παρακολουθούν σεμινάρια ή άλλα επιμορφωτικά προγράμματα σε θέματα υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων.⁹⁶

4.5. Κυρώσεις από την Παράβαση των Εργοδοτικών

Υποχρεώσεων

4.5.1. Αστικές κυρώσεις

Αν ο εργοδότης δεν τηρεί τις υποχρεώσεις του, τότε ο εργαζόμενος δικαιούται:

- να ζητήσει είτε με τακτική αγωγή, είτε με αίτηση ασφαλιστικών μέτρων να υποχρεωθεί ο εργοδότης να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την προστασία της υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία.
- να καταγγείλει τη σύμβαση εργασίας που έχει υπογράψει με τον εργοδότη. Ειδικότερα, αν η σύμβαση εργασίας είναι ορισμένου χρόνου, τότε καταγγέλλεται για σπουδαίο λόγο εφόσον όμως η παράβαση του εργοδότη έχει σοβαρό χαρακτήρα. Επίσης, σε αυτή την περίπτωση μπορεί να αξιώσει και αποζημίωση, σύμφωνα με τα άρθρα 672 και 673 ΑΚ. Αν η σύμβαση είναι αορίστου χρόνου, τότε ο εργαζόμενος δικαιούται να θεωρήσει ότι η σύμβαση καταγγέλθηκε από τον εργοδότη και να αξιώσει την καταβολή αποζημίωσης.
- να απέχει από την εργασία του διατηρώντας την αξίωσή του για την καταβολή του μισθού μέχρι να συμμορφωθεί ο εργοδότης.
- να ζητήσει την καταβολή αποζημίωσης για τη ζημία ή για την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που υπέστη εξαιτίας της συμπεριφοράς του εργοδότη.⁹⁷

⁹⁶ Βλ. *Ληξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 713-714.

⁹⁷ Βλ. *Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ.*, Ατομικό Εργατικό Δίκαιο, 2011, σελ. 801-802.

4.5.2. Διοικητικές κυρώσεις

Μια σειρά διοικητικών κυρώσεων που αφορούν τις περιπτώσεις παράβασης της νομοθεσίας για την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων και απευθύνονται σε κάθε εργοδότη, προμηθευτή, εισαγωγέα, κατασκευαστή και παρασκευαστή που παραβαίνει τις διατάξεις του ΚΥΑΕ, μπορούν να επιβληθούν από τον αρμόδιο Επιθεωρητή Εργασίας και περιλαμβάνουν τα παρακάτω:

- ❖ πρόστιμο για κάθε παράβαση από 500 – 30000€
- ❖ προσωρινή διακοπή της λειτουργίας συγκεκριμένης παραγωγικής διαδικασίας ή τμήματος ή του συνόλου της επιχείρησης για χρονικό διάστημα μέχρι 6 ημέρες.

Ωστόσο, ο Υπουργός Εργασίας μπορεί να επιβάλει στον παραβάτη εργοδότη, ύστερα από εισήγηση του αρμόδιου Επιθεωρητή Εργασίας, προσωρινή διακοπή της λειτουργίας συγκεκριμένης παραγωγικής διαδικασίας ή τμήματος ή του συνόλου της επιχείρησης για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 6 ημερών ή ακόμα και οριστική διακοπή αυτών. Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι πριν από την επιβολή των προηγούμενων διοικητικών κυρώσεων μπορεί να δοθεί προθεσμία μέχρι 30 ημέρες για συμμόρφωση του εργοδότη ή να παραταθεί αυτή μία μόνο φορά έως και 10 ημέρες, αν κριθεί ότι η αρχική που είχε χορηγηθεί δεν ήταν αρκετή.⁹⁸

4.5.3. Ποινικές κυρώσεις

Εκτός από τις αστικές και διοικητικές κυρώσεις, υπάρχουν και οι ποινικές κυρώσεις για τον εργοδότη που παραβαίνει τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας περί υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων. Με βάση τη διάταξη του άρθρου 25 Ν.2224/1994, κάθε εργοδότης, εισαγωγέας, προμηθευτής, κατασκευαστής ή παρασκευαστής που παραβαίνει με πρόθεση τις διατάξεις της νομοθεσίας σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων, καθώς και των κανονιστικών πράξεων

⁹⁸ Βλ. *Ληξουριώτης Ι.*, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 5^η έκδ., 2017, σελ. 729.

που εκδίδονται με εξουσιοδότησή της, τιμωρείται με φυλάκιση ή με χρηματική ποινή τουλάχιστον 293.47€ ή και με τις δύο προηγούμενες ποινές. Σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων από αμέλεια, οι παραβάτες τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι 1 έτους ή με χρηματική ποινή.⁹⁹

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

5.1. Ευθύνη Εργοδότη και Αποζημίωση Λόγω

Εργατικού Ατυχήματος Σύμφωνα με την

Εργατική Νομοθεσία

Στην περίπτωση εργατικού ατυχήματος κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής, ο Ν.551/1915 καθιερώνει αντικειμενική ευθύνη του εργοδότη ή των προστηθέντων από αυτόν.¹⁰⁰ Αυτό σημαίνει ότι ο εργοδότης έχει υποχρέωση να καταβάλει την αποζημίωση που καθορίζεται από το Νόμο, ανεξάρτητα από τυχόν υπαιτιότητά του ή υπαιτιότητα των προσώπων που έχει προστήσει.¹⁰¹ Με άλλα λόγια, σύμφωνα με το Ν.551/1915 ο παθών από εργατικό ατύχημα δε χρειάζεται να επικαλεστεί και να αποδείξει την υπαιτιότητα του εργοδότη για να λάβει αποζημίωση, σε αντίθεση με τις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου όπου ο εργοδότης έχει υποκειμενική ευθύνη και ο παθών θα πρέπει να αποδείξει την υπαιτιότητα του εργοδότη για να λάβει πλήρη αποζημίωση, η οποία αφορά την αποκατάσταση όλης του της ζημίας.¹⁰² Επιπλέον, σε περίπτωση αποκλειστικής αμέλειας του παθόντος δεν αναιρείται η ύπαρξη εργατικού ατυχήματος με βάση το Ν.551/1915, ενώ ο δόλος αυτού για την πρόκληση του ατυχήματος αποκλείει την ευθύνη του εργοδότη. Το ύψος της αποζημίωσης με βάση την αντικειμενική ευθύνη του εργοδότη

⁹⁹ Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 729-730.

¹⁰⁰ Βλ. *Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ.*, Ατομικό Εργατικό Δίκαιο, 2011, σελ. 809.

¹⁰¹ Βλ. *Αηξουριώτης Ι.*, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 5^η έκδ., 2017, σελ. 680.

¹⁰² Βλ. *Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ.*, Ατομικό Εργατικό Δίκαιο, 2011, σελ. 810.

προσδιορίζεται σε συνάρτηση με την έκταση και τη διάρκεια της ανικανότητας του παθόντος εξαιτίας του ατυχήματος και ορίζεται από το Ν.551/1915 ως εξής:

- **Πλήρης διαρκής ανικανότητα** (όταν η ανικανότητα διαρκεί πέρα των 2 ετών): Εφάπαξ αποζημίωση 6 ετών που δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 1027.15€ και αν το σύνολο των μισθών υπερβαίνει τα 2934.7€, τότε προστίθεται σε αυτό το ποσό το ένα τέταρτο αυτής της υπέρβασης.
- **Μερική διαρκής ανικανότητα**: Το εξαπλάσιο του ποσού κατά το οποίο ελαττώθηκε ή μπορεί να ελαττωθεί το ετήσιο εισόδημα του μισθωτού.
- **Πλήρης πρόσκαιρη ανικανότητα** (όταν η ανικανότητα δε διαρκεί πέρα των 2 ετών): Η αποζημίωση είναι ημερήσια και ισούται με το μισό του μισθού που έπαιρνε ο παθών την ημέρα του εργατικού ατυχήματος.
- **Μερική πρόσκαιρη ανικανότητα** (όταν η ανικανότητα δε διαρκεί πέρα των 2 ετών): Η αποζημίωση είναι ημερήσια και ισούται με το μισό της ελάττωσης του μισθού που υφίσταται ή μπορεί να υποστεί ο παθών την ημέρα του ατυχήματος.
- **Θάνατος**: Εφάπαξ αποζημίωση ίση με τους μισθούς 5 ετών, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 1027.15€ και αν το σύνολο των μισθών υπερβαίνει τα 2934.7€, τότε προστίθεται σε αυτό το ποσό το ένα τέταρτο αυτής της υπέρβασης. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 7 Ν.551/1915 σε περίπτωση θανάτου ο υπόχρεος προς αποζημίωση πρέπει να καταβάλει και τα ιατρικά και φαρμακευτικά έξοδα, καθώς και τα τυχόν έξοδα νοσηλείας και κηδείας.¹⁰³

5.1.1. Συνυπαιτιότητα του μισθωτού

Ο εργοδότης μπορεί να προβάλλει ένσταση συνυπαιτιότητας στην περίπτωση της αγωγής αποζημίωσης, η οποία βασίζεται στην αντικειμενική ευθύνη του εργοδότη με βάση το Ν.551/1915, όπως και στην περίπτωση της αγωγής αποζημίωσης ή της αξίωσης για χρηματική ικανοποίηση εξαιτίας ηθικής βλάβης με βάση το κοινό αστικό δίκαιο. Στην πρώτη περίπτωση εφαρμόζεται η ειδική διάταξη του άρθρου 16 παρ. 4

¹⁰³ Βλ. *Ληξουριώτης Ι.*, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 5^η έκδ., 2017, σελ. 680-681.

N.551/1915, η οποία ορίζει ότι αν ο υπόχρεος σε αποζημίωση αποδείξει πως το ατύχημα προήλθε από αμέλεια του παθόντος, τότε ο δικαστής έχει το δικαίωμα να μειώσει το ποσό της οφειλόμενης αποζημίωσης κατά την κρίση του, αλλά όχι κάτω από το μισό της. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, υπάρχει αμέλεια του παθόντος μόνο αν ο ίδιος είχε παραβεί αδικαιολόγητα διατάξεις νόμων ή κανονισμών εργασίας σχετικά με τους όρους ασφάλειας της εργασίας. Τέλος, ένσταση συνυπαιτιότητας δεν επιτρέπεται να γίνει από εργοδότη που προκάλεσε το ατύχημα ο ίδιος με δόλο ή ευθύνεται κατά την ειδική αμέλεια του άρθρου 16 N.551/1915.¹⁰⁴

5.2. Αποζημίωση Μισθωτών Υπαγόμενων στην

Ασφάλιση του ΙΚΑ

Με βάση τις διατάξεις των άρθρων 34 και 60 AN 1846/1951 και τις διατάξεις του άρθρου 16 παρ. 1 N.551/1915, όταν ο παθών μισθωτός υπάγεται στην ασφάλιση του ΙΚΑ δικαιούται μόνο τις προβλεπόμενες από το ΙΚΑ παροχές (ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, επίδομα ασθενείας, σύνταξη αναπηρίας), οι οποίες του χορηγούνται χωρίς να απαιτείται κάποιος ελάχιστος χρόνος απασχόλησης, ενώ ο εργοδότης απαλλάσσεται και από την αντικειμενική ευθύνη αποζημίωσης που καθιερώνεται από το N.551/1915, αλλά και από την ευθύνη του κοινού αστικού δικαίου. Ωστόσο, η τελευταία περίπτωση ισχύει μόνο όταν το ατύχημα οφείλεται σε υπαιτιότητα του εργοδότη ή των προστηθέντων από αυτόν. Επίσης, πρέπει να αναφέρουμε ότι η παραπάνω απαλλαγή αφορά αποκλειστικά τους ασφαλισμένους του ΙΚΑ και όχι τους ασφαλισμένους σε άλλους ασφαλιστικούς φορείς, στους οποίους εφαρμόζεται κανονικά ο N.551/1915 χωρίς να απαλλάσσεται ο εργοδότης από την αντικειμενική ευθύνη του.¹⁰⁵

Από την άλλη πλευρά, όταν το ατύχημα οφείλεται σε δόλο του εργοδότη ή των προστηθέντων από αυτόν ή όταν έγινε σε επιχείρηση στην οποία δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις νόμων, διαταγμάτων και κανονισμών σχετικά με τους όρους ασφάλειας των

¹⁰⁴ Βλ. *Ληξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 681-682.

¹⁰⁵ Βλ. *Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ.*, Ατομικό Εργατικό Δίκαιο, 2011, σελ. 813.

εργαζομένων (ειδική αμέλεια του Ν.551/1915), τότε ο εργοδότης υποχρεούται να καταβάλει στο μισθωτό τη διαφορά μεταξύ του συνολικού ποσού των παροχών που χορηγεί το ΙΚΑ και του ποσού της αποζημίωσης κατά το κοινό δίκαιο. Όμως, όταν ο παθών είναι ασφαλισμένος του ΙΚΑ και το ατύχημα οφείλεται σε υπαιτιότητα του εργοδότη ή των προστηθέντων από αυτόν, τότε παρ'όλο που ο εργοδότης απαλλάσσεται από την αντικειμενική ευθύνη του και από την ευθύνη του κοινού αστικού δικαίου, ο παθών διατηρεί την αξίωση για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης κατά του εργοδότη. Επιπλέον, αν το ατύχημα συνέβη σε ασφαλισμένο του ΙΚΑ και οφείλεται στη μη τήρηση από τρίτο πρόσωπο εκτός του εργοδότη των διατάξεων για τους όρους ασφάλειας στην εργασία από αμέλεια, τότε θα πρέπει ο τρίτος αυτός να έχει προστηθεί από τον εργοδότη, έτσι ώστε να απαλλαγεί από την ευθύνη για αποζημίωση από αδικοπραξία έναντι του παθόντος. Σε διαφορετική περίπτωση, θα ευθύνονται σωρευτικά και ο εργοδότης και ο τρίτος προς αποζημίωση του παθόντος. Πιο συγκεκριμένα, ο εργοδότης κατά το Ν.551/1915 με την αντικειμενική ευθύνη του (σε περίπτωση όμως ασφαλισμένου του ΙΚΑ απαλλάσσεται) και ο τρίτος με υποκειμενική ευθύνη κατά το κοινό αστικό δίκαιο. Επίσης, η απαλλαγή του εργοδότη ισχύει και στις περιπτώσεις που το εργατικό ατύχημα προκλήθηκε από τη μη τήρηση του εργοδότη όρων που επιβάλλονται από την κοινή αντίληψη ή τη γενική υποχρέωση πρόνοιας που έχει απέναντι στους εργαζόμενους, χωρίς να προβλέπονται από ειδική διάταξη νόμου. Τέλος, σε περίπτωση που ο μισθωτός πεθάνει λόγω εργατικού ατυχήματος, τότε ο εργοδότης απαλλάσσεται από κάθε υποχρέωση για αποζημίωση των διαδόχων του, χωρίς όμως να αποκλείουμε το ενδεχόμενο οι τελευταίοι να διατηρήσουν την αξίωση για χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης.¹⁰⁶

5.3. Αποζημίωση Σύμφωνα με τις Διατάξεις του Κοινού Αστικού Δικαίου (άρθρο 914 ΑΚ)

¹⁰⁶ Βλ. *Ληξουριώτης Ι.*, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 5^η έκδ., 2017, σελ. 683-684.

5.3.1. Αξίωση για πλήρη αποζημίωση επί δόλου

του εργοδότη

Σε περίπτωση που το εργατικό ατύχημα προκλήθηκε εξαιτίας δόλου του εργοδότη ή των προστεθέντων προσώπων από αυτόν ή ακόμα και αν πρόκειται για εργατικό ατύχημα το οποίο συνέβη εξαιτίας παράβασης των κανόνων υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων (ειδική αμέλεια), τότε ο παθών σύμφωνα με το άρθρο 16 παρ. 1 Ν.551/1915 έχει το εκλεκτικό δικαίωμα να ασκήσει είτε την αξίωση αποζημίωσης από το Ν.551/1915, είτε την αξίωση αποζημίωσης σύμφωνα με τις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου (άρθρο 914 ΑΚ). Στην περίπτωση της αξίωσης αποζημίωσης από το Νόμο, ο παθών δεν υποχρεούται να αποδείξει υπαιτιότητα του εργοδότη και η αποζημίωση είναι περιορισμένη, ενώ στην περίπτωση της αξίωσης αποζημίωσης σύμφωνα με το άρθρο 914 ΑΚ η ευθύνη του εργοδότη είναι υποκειμενική και η αποζημίωση είναι πλήρης.¹⁰⁷ Επίσης, όσον αφορά το ύψος της αποζημίωσης σύμφωνα με το κοινό αστικό δίκαιο, ο παθών έχει το δικαίωμα να απαιτήσει και οτιδήποτε θα στερηθεί στο μέλλον ή θα ξοδεύει επιπλέον λόγω της βλάβης του σώματός του ή της υγείας του (άρθρο 929 ΑΚ).¹⁰⁸

5.3.2. Αποζημίωση για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη

Παρόλο που ο Ν.551/1915 δεν αναφέρεται στο ζήτημα της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης, οι γενικές διατάξεις του αστικού κώδικα εφαρμόζονται και στις δύο αυτές περιπτώσεις. Γι' αυτό το λόγο όταν ο παθών είναι ασφαλισμένος του ΙΚΑ, τότε η απαλλαγή του εργοδότη από την αντικειμενική ευθύνη του δεν εκτείνεται και σε αξιώσεις που αφορούν την ηθική βλάβη του παθόντος ή την ψυχική οδύνη της οικογένειάς του σε περίπτωση θανάτου του. Με άλλα λόγια, η απαλλαγή του εργοδότη από την ευθύνη προς αποζημίωση αφορά μόνο

¹⁰⁷ Βλ. **Ζερδελής Δ.**, Εργατικό Δίκαιο Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, Γ' έκδ., 2015, σελ. 760.

¹⁰⁸ Βλ. **Ληξουριώτης Ι.**, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 5^η έκδ., 2017, σελ. 686.

την ευθύνη προς αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας που υπέστη ο μισθωτός εξαιτίας του εργατικού ατυχήματος και όχι αξιώσεις για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης της οικογένειάς του λόγω θανάτου του.¹⁰⁹ Επομένως, ο μισθωτός ή η οικογένειά του σε περίπτωση θανάτου του διατηρούν αξίωση κατά του εργοδότη ή των προστηθέντων από αυτόν για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης (άρθρο 932 ΑΚ), η οποία προϋποθέτει ότι το εργατικό ατύχημα οφείλεται σε υπαιτιότητα του εργοδότη ή των προστηθέντων του. Για να θεμελιωθεί αξίωση για χρηματική ικανοποίηση, αρκεί να υπάρχει οποιαδήποτε αμέλεια του εργοδότη ή των προστηθέντων από αυτόν χωρίς να συντρέχει η ειδική αμέλεια του άρθρου 16 παρ. 1 Ν.551/1915. Τέλος, σε περίπτωση που το εργατικό ατύχημα οφείλεται σε συνυπαιτιότητα του μισθωτού, τότε κατά τον καθορισμό του ποσού της χρηματικής ικανοποίησης θα ληφθεί υπόψη από το δικαστή και η συνυπαιτιότητα του παθόντος.¹¹⁰

5.4. Λοιπές Εργοδοτικές Υποχρεώσεις επί Εργατικού Ατυχήματος

Πέρα από την υποχρέωση του εργοδότη προς αποζημίωση του μισθωτού, είτε σύμφωνα με το Ν.551/1915, είτε σύμφωνα με τις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου, προβλέπονται από το Νόμο και άλλες εργοδοτικές υποχρεώσεις έναντι των δημοσίων αρχών, οι οποίες είναι συναφείς με το εργατικό ατύχημα. Με βάση τις διατάξεις του άρθρου 43 παρ. 2 Ν.3850/2010 «Κώδικας νόμων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων», οι επιπλέον εργοδοτικές υποχρεώσεις επί εργατικού ατυχήματος είναι οι εξής:

Υποχρέωση βεβαίωσης ή αναγγελίας του εργατικού ατυχήματος

¹⁰⁹ Βλ. *Ληξουριώτης Ι.*, ό.π., σελ. 686.

¹¹⁰ Βλ. *Ζερδελής Δ.*, *Εργατικό Δίκαιο Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις*, Γ' έκδ., 2015, σελ. 763-764.

Ο εργοδότης ή ο αντιπρόσωπός του έχει την υποχρέωση να αναγγέλλει μέσα σε 24 ώρες όλα τα εργατικά ατυχήματα που συμβαίνουν στην επιχείρησή του στις αρμόδιες Επιθεωρήσεις Εργασίας, στις πλησιέστερες αστυνομικές αρχές, καθώς και στις αρμόδιες υπηρεσίες του ασφαλιστικού οργανισμού όπου είναι υπαγόμενος ο μισθωτός.

Υποχρέωση τήρησης βιβλίου εργατικών ατυχημάτων

Ο εργοδότης υποχρεούται να τηρεί βιβλίο εργατικών ατυχημάτων όπου θα αναγράφονται αναλυτικά τα αίτια του εργατικού ατυχήματος, καθώς και η περιγραφή του και το οποίο θα πρέπει να τίθεται στη διάθεση των αρμόδιων αρχών.

Υποχρέωση τήρησης καταλόγου εργατικών ατυχημάτων

Ο εργοδότης θα πρέπει να τηρεί κατάλογο εργατικών ατυχημάτων, τα οποία είχαν ως συνέπεια να προκαλέσουν στο μισθωτό ανικανότητα προς εργασία μεγαλύτερη των 3 εργάσιμων ημερών.

Υποχρέωση τήρησης αμετάβλητων των στοιχείων που

μπορούν να χρησιμεύσουν για την εξακρίβωση των

αιτίων του εργατικού ατυχήματος, ειδικά αν

πρόκειται για σοβαρό τραυματισμό ή θάνατο.

Σε περίπτωση που δεν τηρηθούν τα παραπάνω, ο εργοδότης απειλείται με φυλάκιση τουλάχιστον 6 μηνών ή με χρηματική ποινή τουλάχιστον 900€ ή με συνδυασμό και των δύο, ενώ αν συντρέχει αμέλεια του τιμωρείται με ποινή φυλάκισης ή με χρηματική ποινή τουλάχιστον 293€ ή και με τις δύο αυτές ποινές.¹¹¹

¹¹¹ Βλ. *Ληξουριώτης Ι.*, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 5^η έκδ., 2017, σελ. 690-691.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μετά από την παραπάνω ανάλυση της έννοιας, των προϋποθέσεων και των συνεπειών του εργατικού ατυχήματος, μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι η πιστή τήρηση των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας και των όρων υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία, τόσο από την πλευρά των εργοδοτών, όσο και από την πλευρά των εργαζομένων, είναι αναγκαία για τη μείωση στο ελάχιστο των εργατικών ατυχημάτων στους χώρους εργασίας. Αυτό, βέβαια, προϋποθέτει και το συνεχή και αυστηρό έλεγχο από τα αρμόδια όργανα του Κράτους, έτσι ώστε να μειωθούν τυχόν παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας που θέτουν σε μεγάλο κίνδυνο τη ζωή των εργαζομένων.

Ωστόσο, ένας μεγάλος αριθμός εργατικών ατυχημάτων που συμβαίνουν καθημερινά στους χώρους εργασίας δεν καταγράφεται από τα αρμόδια όργανα του Κράτους, κάτι το οποίο διαπιστώνουμε αν συγκρίνουμε τα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύει το Σ.Ε.Π.Ε. για κάθε έτος με αυτά του ΙΚΑ, με συνέπεια να μην μπορεί να υπάρξει αποτελεσματική πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων, καθώς και σωστή ενημέρωση για την αποφυγή του επαγγελματικού κινδύνου.

Επομένως, για να αλλάξει αυτό στο άμεσο μέλλον θα πρέπει όλες οι προσπάθειες να επικεντρωθούν κυρίως στα μέτρα πρόληψης των εργατικών ατυχημάτων και στα μέτρα προστασίας της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων κατά τη διάρκεια της εργασίας, όπως με τη συνεχή εκπαίδευση των εργοδοτών και των εργαζομένων για τους κινδύνους που ελλοχεύουν στους εργασιακούς χώρους και κυρίως σε εργασίες με μεγάλη επικινδυνότητα, καθώς και με τη χρησιμοποίηση των ειδικών θεσμών πρόληψης στις επιχειρήσεις (γιατρός εργασίας, τεχνικός ασφαλείας, ΕΞ.Υ.Π.Π.), με σκοπό να ελέγχουν αν εφαρμόζονται όλα τα μέτρα πρόληψης και προστασίας από τον εργοδότη και τους εργαζόμενους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Ζερδελής Δ. (2015), Εργατικό Δίκαιο Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, Γ΄ έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.
- Κουκιάδης Ι. (2017), Εργατικό Δίκαιο Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις και το Δίκαιο της Ευελιξίας της Εργασίας, Η΄ έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.
- Λεβέντη Γ. και Παπαδημητρίου Κ. (2011), Ατομικό Εργατικό Δίκαιο, Δελτίο Εργατικής Νομοθεσίας, Αθήνα.
- Ληξουριώτης Ι. (2013), Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 4^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
- Ληξουριώτης Ι. (2017), Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, 5^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
- Μικρούδης Γ. (2012), Το Εργατικό Ατύχημα Κατά το Ουσιαστικό και Δικονομικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

ΆΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Δελτίο Εργατικών Ατυχημάτων ΙΚΑ-ΕΤΑΜ έτους 2008. Διαθέσιμο στην: <http://www.ika.gr>
- Έκθεση Πεπραγμένων Σ.ΕΠ.Ε. έτους 2013 και 2016, Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Διαθέσιμο στην: <http://www.ypakp.gr>
- Ζαβιτσάνος Α. (2018), Ατυχήματα στη δουλειά, Εφημερίδα Στέντορας 7 Ιουλίου.
- www.elinyae.gr/el/category_details.jsp?cat_id=1783
- [https://www.mlssi.gov.cy/mlsi/dli/dliup.nsf/19796494C3565D5AC2257DDC021F00F/\\$file/Strategic_framework_2014_2020_Greek.pdf](https://www.mlssi.gov.cy/mlsi/dli/dliup.nsf/19796494C3565D5AC2257DDC021F00F/$file/Strategic_framework_2014_2020_Greek.pdf)

- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32003H0670>